Nº. 36. Donderdag 5 September 1912. 12de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . f 2.—
Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Een blijde 31 Augustus voor Indië.

Onder dit opschrift meldden de groote bladen, dat in zijne rede ter openbare receptie, ter gelegenheid van den verjaardag van H. M. de Koningin, de Gouverneur-Generaal, mede heeft gedeeld, dat binnenkort de eerste stap gedaan zal worden, om aan Indië een eigen vertegenwoordiging te geven.

Ook voor West-Indië, speciaal voor de kolonie Curaçao, is j.l. Zaterdag een bijzonder blijde dag geweest. Overal in ons land hebben de Jonge Verkenners en de Meisjesgezellen zich gedragen als goede dienaren van hun Koningin, door gevolg te geven aan den wensch door Haar uitgesproken: dat op 31 Augustus de heidebloem zou worden verkocht tot leniging van den nood op Bonaire, Aruba en Curaçao.

Een dankbare Negerjongen van Bonaire.

Hier in Den Haag, in het fraaie park „Zorgvliet" had de jeugd dien dag hare tenten opgeslagen. Er was ook een cantinetent, waaruit 's middags thee kwam en limonade en fosco en allerlei ander lekkers, waarvoor de gekomen nieuwsgierigen, wilden zij er mede van genieten, behoorlijk konden offeren, opdat zij mede zouden bijdragen voor 't goede doel. Ook de tuiltjes heidebloempjes werden ruim verkocht. Het bouquetje, vervaardigd door Prinses Juliana en door H. M. de Koningin aan 't comité toegezonden, bracht 52 gulden op. De kooper wenscht onbekend te blijven.

Een volgende keer hopen wij de totaal opbrengst, ook van den verkoop op andere plaatsen, te kunnen mededeelen.

Voor heden doen wij slechts volgen de mooie lijst van ontvangen gelden ten behoeve van de Noodlijdenden:

Vroeger ontvangen	f 866.25*
Henritje M. te 's-Hage	f 1.—
J. H. Gunning Wzn. te Amsterdam	„ 10.—
I. R. te ?	„ 20.—
Mevrouw H. Boddaert-Schuurbeque Boeije te 's-Hage	„ 10.—
C. Hofstede de Groot te 's-Hage	„ 250.—
Mrs. Van der Hoeven, Suermondt en Schilthuis te Rotterdam	„ 5.—
F. H. van Verschuur te Arnhem	„ 25.—
W. P. van Stockum Jr. te 's-Hage	„ 10.—
N. N. te ?	„ 5.—
Mevr. v. Nierop-Hovy te 's-Hage	„ 10.—
I. Teixera de Mattos te Amsterdam	„ 50.—
J. R. van Berckel te 's-Hage	„ 10.—
Franksbeek te Leiden	„ 2.—
Prof. Dr. P. Th. L. Kan te Leiden	„ 5.—
C. W. v. Oord, wed. S. B. Zeverijn te 's-Hage	„ 10.—
Wed. N. N. te 's-Hage	„ 25.—
A. van Tets te Soestdijk	„ 10.—
N. N. te 's-Hage	„ 2.50
R. H. Gockinga te 's-Hage	„ 2.50
Oranje boven te 's-Hage	„ 5.—
E. J. Bergmans te Apeldoorn	„ 5.—
Mej. C. Nederburg te Arnhem	„ 2.50
Dr. P. K. Roessingh te 's-Hage	„ 2.50
Mr. J. J. B. te 's-Hage	„ 2.50
Gr. Oost te Hoorn	„ 2.50
O. J. Hoogt te Wageningen	„ 0.50
G. Minderman te Amsterdam	„ 2.50
H. C. A. Schlüter te 's-Hage	„ 5.—
J. A. v. d. Kloes te Delft	„ 2.50
N. N. te Zeist	„ 2.—
D. H. Haverkamp te Amsterdam	„ 5.—
Mej. E. C. te Baarn	„ 5.—
S. G. te E.	„ 5.—
Dr. K. te Utrecht	„ 5.—
Wed. C. Mats te Zaandam	„ 10.—
D. van Foreest te Alkmaar	„ 10.—
Een politieagent te Amsterdam	„ 1.01
P. W. O. te Amsterdam	„ 5.—
J. Th. Noordijk te 's-Hage	„ 10.—
Mr. G. H. Everwijn te Rotterdam.	„ 5.—
R. Parquit te 's-Hage	„ 5.—
Van Schmid te 's-Hage	„ 25.—
C. Snouck Hurgronje te Leiden	„ 10.—
A. C. Fraser en Co. te Rotterdam	„ 50.—
J. E. Duijm Fzn. te Amsterdam	„ 10.—
Schaerweijde te Zeist	„ 25.—
Firma Louis Dobbelman te Rotterdam	„ 25.—
M. P. te 's-Hage	„ 10.—
Mr. F. P. Baron Mackay te 's-Hage	„ 25.—
Dr. J. W. Leijds te 's-Hage	„ 2.50
Op ten Noort te Baarn	„ 10.—
H. D. H. Bosboom te 's-Hage	„ 2.50
Mr. P. Beckhout te 's-Hage	„ 25.—
Jhr. Hartsen te Amsterdam	„ 100.—
Van Beeck Calkoen te Utrecht	„ 25.—
J. C. A. Asser de Sturler te Haarlem	„ 10.—
N. N. te 's-Hage, Bezuidenhout	„ 15.—
W. W. Suermondt te Rotterdam	„ 5.—
A. C. de Kanter te 's-Hage	„ 5.—
P. C. André de la Porte te Amsterdam	„ 10.—
S. van Velzen te 's-Hage	„ 10.—
N. N. te 's-Hage	„ 2.50
N. N. te Zaandam	„ 1.—
Wed. Mart. Nijhoff-Cool te 's-Hage	„ 10.—
S. J. R. de Monchy te Rotterdam	„ 25.—
M. H. v. d. Mersch te Zeist	„ 10.—
C. A. den Tex te Amsterdam	„ 100.—
Mevr. Cambier Moorrees te Nijmegen	„ 2.—
W. J. C. S. te Scheveningen	„ 5.—
H. Thorbecke te Leiden	„ 3.—
L. H. Doorhoeve te 's-Hage	„ 2.50
Benthem Sijpkens te 's-Hage	„ 1.—
N. N. te 's-Hage	„ 10.—
J. de Goeije te Zwolle	„ 25.—
Selhorst te Grouw	„ 5.—
Mr. J. A. van Nierop te Amsterdam.	„ 10.—
Mej. Ackenberg te Doorn	„ 5.—
Mr. S. Tilma Schaab te Winschoten	„ 5.—
Prof. Dr. K. Martin te Leiden	„ 2.50
A. le Comte te 's-Hage	„ 2.50
M. F. E. F. te Venlo	„ 10.—
Mevr. Stein-Dorrepaal te 's-Hage	„ 25.—
L. v. D. te 's-Hage	„ 10.—
J. M. J. A. te 's-Hage	„ 2.50
E. L. B. te Amsterdam	„ 50.—
L. A. E. N. te 's-Hage	„ 1.—
b³ te 's-Hage	„ 5.—
n. G. te Nijmegen	„ 1.50
Dr. Q. Mansvelt te Haarlem	„ 1.—
A. van Vleuten te Leiden	„ 5.—
P. R. te Scheveningen	„ 2.50
Prof. J. F. v. Bemmelen te Groningen	„ 2.50
G. J. van Heek en Zonen te Enschedé	„ 75.—
N. N. te 's-Hage	„ 100.—
Mij. Américan-Hotel Amsterdam	„ 25.—
J. J. Verhoeff te Amsterdam	„ 10.—
P. J. van Houten te 's-Hage	„ 10.—
M. D. A. Forbes Wels te 's-Hage	„ 10.—
Jhr. A. R. te 's-Hage	„ 5.—
Hofland te 's-Hage	„ 10.—
B. M. Gratama te 's-Hage	„ 10.—
Mr. F. J. J. Cremer te 's-Hage	„ 25.—
A. Z. te 's-Hage	„ 7.50
Afd. Apeldoorn v/d Ver. Oost en West	„ 504.53
C. M. M. te 's-Hage	„ 7.—
Totaal	f 2969.79

Voor de opgave,

E. VAN ASSEN,
Secretaris van het Hoofdbestuur van „Oost en West".

* In no. 34 K. W. staat f 860.25; dit is een drukfout en moet zijn: f 866.25; ook moest R. te 's-Hage niet f 15.—, doch f 10.— zijn.

Uitnoodiging tot een bezoek aan de Tentoonstelling van schoolplaten betreffende Ned. Oost- en West-Indië.

De Firma Kleijnenberg, Boissevain en Co., te Haarlem, zal achtereenvolgens in het licht doen verschijnen drie serieën, elk van vijftig kunstplaten, uitgevoerd in lichtdruk, met steendrukondergrond, op extra zwaar karton, met duidelijke onderschriften, ter grootte van 60 bij 73 cM., behandelende onderwerpen van Ned. Oost-Indië, elke serie in een geheel linnen portefeuille. Op dezelfde wijze verschijnt een vierde serie van 20 platen over Suriname en de West-Indische eilanden.

De eerste serie, die voor aflevering gereed ligt, bevat: Landschappen, 6 platen; Vulkanen, 5 platen; Bevolking, 9 platen; Huisvesting, 4 platen; 's Landsplantentuin, 5 platen; Transportwezen (spoorwegen)

Vreemdelingenverkeer 's-GRAVENHAGE — Bureau: PLAATS 1A — Alle informaties kosteloos.

5 platen; Cultures: Thee, 4 platen, Suiker, 4 platen, Caoutchouc, 2 platen, Koffie, 2 platen; Mijnbouw: Petroleum, 2 platen, Steenkolen, 1 plaat; Tin, 1 plaat.

Het voornemen destaat, de tweede serie drie- en de derde en vierde zes maanden na de eerste uit te geven.

De bij de platen behoorenoe tekst, waaraan hebben medegewerkt de hoogleeraren Dr. A.W. Nieuwenhuis, te Leiden en J. F. Niermeijer, te Utrecht, Dr. J. Dekker, Directeur van het Koloniaal Museum, te Haarlem; de heer L. A. Bakhuis, Referendaris aan het Departement van Koloniën, voor zooveel Oost-Indië betreft, en Dr. H. D. Benjamins voor West-Indië, wordt in drie boekdeelen gelijktijdig met de platenseries afgeleverd.

Dit plaatwerk heeft zijn ontstaan te danken aan den opzet van den heer H. F. Wagenaar Reisiger, een der Chefs der vorengenoemde firma, die het vorig jaar in Oost-Indië heeft doorgebracht teneinde, zooals in het prospectus staat, „photographische opnamen te laten doen van alles, wat bij uitstek Indisch mag heeten in de natuur en in de samenleving, ten behoeve van het onderwijs op onze lagere-, middelbare- en hooge scholen in Nederland en Indië."

Hij werd daarin bijgestaan door den heer J. Demmeni, een der bekwaamste vakmannen op photographisch gebied.

De uitvoering van het werk, die in haar geheel onder toezicht van professor Nieuwenhuis heeft gestaan, is buitengewoon goed geslaagd. Elke plaat is op zichzelf een kunststuk, van groote waarde voor het onderwijs in de aardrijkskunde van Nederl.-Indië op de scholen, omdat zij aanschouwelijk weergeeft hetgeen door den leeraar wordt gedoceerd. Geen beter middel bestaat er, om de studielust in dit vak aan te moedigen en het geheugen tegemoet te komen. De jeugd, beter bekend wordende met de toestanden in onze overzeesche bezittingen, zal zich later, volwassen zijnde, meer aangetrokken gevoelen daarheen te gaan, in elk geval meer belang stellen in hetgeen daar voorvalt en daardoor indirect medewerken tot vermeerdering van de welvaart in die koloniën en daarmede tevens in ons moederland.

Wij aarzelen niet het bezit van deze verzameling platen voor iedere school in ons land en in de Indische bezittingen ten zeerste aan te bevelen.

De prijs van ongeveer *f* 114 kan, naar onze meening daartegen geen beletsel zijn, waar zulke hooge belangen op het spel staan.

Om de leden der Vereeniging „Oost en West" in de gelegenheid te stellen met de eerste serie platen kennis te maken, wordt deze tentoongesteld in de kunstzalen van den heer Saridjan, Prins Hendrikstraat 77, te 's-Gravenhage, alwaar zij op den 9den, 10en, 11en en 12en September a.s. gratis voor hen ter bezichtiging zullen zijn, op vertoon van de lidmaatschapskaart over 1912.

Uit de O.-I. Mail.

Te Batavia begint de **cholera** en te Kediri de **pest** weder het hoofd op te steken. Algemeen wordt gevreesd, dat Kediri binnenkort afgesloten zal worden. Zoo lezen wij in De Locomotief. Hetzelfde blad meldt, dat te Soerabaja een beweging gaande is tot oprichting van een verplegingsgesticht, speciaal voor Chineezen.

Pestbestrijding. De resident van Pasoeroean is, volgens de Sum. Post, naar Buitenzorg gegaan om met den landvoogd te bespreken de wijze, waarop in de eerste jaren kan worden voortgegaan met woningverbetering in het Malangsche in verband met de pestbestrijding.

De rijstmarkt. De Deli-Courant heeft nog eens geïnformeerd naar den toestand van de rijstmarkt en, voor zoover het op het oogenblik blijkt, behoeft er geen ongerustheid te bestaan voor rijstnood. Reeds vroeger werd uiteengezet hoe de oogstmislukking in verschillende landen, verder de groote vraag en misschien het speculatief achterhouden van rijst de hooge prijzen hebben veroorzaakt. Daarin is zoo goed als geen verandering gekomen al heeft misschien het rijstuitvoerverbod van Nederlandsch-Indië er toe geleid, dat speculanten partijen aan de markt brachten, waardoor deze iets is teruggeloopen.

Overigens is de toestand gelijk bleven.

Grondh.reglement voor de Vorstenlanden. Het Soer. Hblad publiceert het concept grondhuur-reglement voor de Vorstenlanden, opgemaakt door mr. Paets tot Gansoyen in overleg met de belanghebbenden in Europa en op Java. Het ontwerp is zeer uitvoerig, heeft hier en daar den vorm van een contract en bevat enkele zeer opmerkelijke artikelen, o.a. art. 11, dat de huurrechten wil beschouwd zien als onroerende goederen, die zoodoende met hypotheek bezwaard kunnen worden. De geleidelijke overgang van cultuurdiensten naar vrijen arbeid wordt in het concept geregeld.

Het spoorwegvraagstuk. De N. Soer. Courant deelt mede, dat het nieuwe station en viaduct voor Soerabaja twee millioen gulden zouden kosten. De hoofdinspecteur is een voorstander van dat plan, ook van den bouw van het viaduct in gewapend beton.

De directeur van gouv.-bedrijven, de heer Wenckebach, heeft echter een ander idée voor de oplossing van het spoorwegvraagstuk. Hij wenscht den bouw van een groot verdeelstation te Wonokromo; de goederen bestemd voor de haven, zouden dan rechtstreeks langs de nieuwe lijn om de stad daarheen vervoerd worden. Hierdoor zou het station zeer ontlast worden.

De ingenieur Dobbe is met de uitwerking van het plan belast.

Politie te Soerabaja. Van het politiekorps te Soerabaja werden op staanden voet zes Europeesche hoofdagenten aan den dijk gezet, hetgeen veel ontstemming verwekte onder de politiebeambten.

De politie te Soerabaja kreeg opdracht om 400 voor „geelvink" geschikte Inlanders te zoeken. Zoo staat er in de plaatselijke bladen.

Landbouw. De N. Soer. Crt. ontving een telegram uit Makasser, meldende, dat aldaar is aangekomen de Soerabajasche veehandelaar Muller, met 25 Nieuw-Zeelandsche koeien. Vier koeien gingen verloren tengevolge van slecht weder.

Dat is de eerste maal, dat zulk vee daar geïmporteerd wordt.

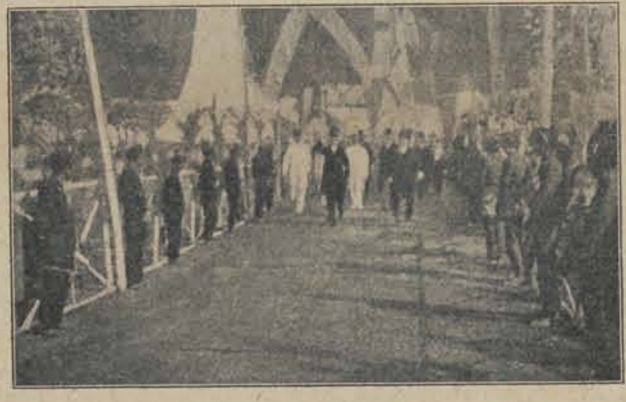
De heer Muller heeft veel steun ondervonden van de Indische autoriteiten, vooral van den directeur van landbouw, den heer Lovink, die hem voorzag van den noodigen aanbevelingsbrief, daar des heeren Muller's energie door hem geapprecieërd wordt.

De aviatiek in het Ned.-Ind. leger. Hetzelfde blad verneemt, dat aan de bij het Indische leger op te richten aviatische afdeeling Batoe Djadjar als vliegterrein zal worden aangewezen. De oefeningen zouden in den volgenden Oostmoesson aanvangen onder leiding van luitenant Ter Poorten.

Kadanghauer en Indramajoe West. Het onderhoud van de wegen op beide genoemde voormalige landen zal met kracht ter hand worden genomen.

Voor dit doel is thans een bedrag van *f* 19000 door de regeering toegestaan. Zoo meldt De Java-Bode.

Reis van den Gouverneur-Generaal door Oost-Java. De heer M. van Geuns geeft in het Weekblad voor Indië een uitvoerige beschrijving dezer reis, met kiekjes, waaraan wij ook de beide volgende ontleenen.

De Landvoogd op de pier van Panaroekan.

Op de eerste foto, bij den aanvang der landreis genomen, ziet men den Gouverneur-Generaal rechts van den Resident van Besoeki over de pier stappen. Achter Z.Exc. gaan in het wit gekleed de adjudanten, de heeren Kan (bijna onzichtbaar) in het midden, Bouwmeester links, en Van Verre rechts. De pier is omzoomd door een bamboe heg met rietpluimen versierd, waarvóór zich aan weerszijden 'n lange rij van desahoofden heeft geschaard.

Overal werd Gouverneur-Generaal Idenburg hartelijk en met veel eerbetoon ontvangen, maar het allerwelkomst was Z.Exc. zeker op de verschillende Zendingsposten, welke bezocht werden.

Omtrent het bezoek aan die te Bondowoso lezen wij ondermeer:

„Na een eerepoort te zijn gepasseerd, nam de Gouverneur-Generaal een kijkje in het schooltje, bestaande uit twee lokalen. De zendeling-leeraar Van den Spiegel hield er de volgende toespraak:

G. Lörtzer's
OVERHEMDEN
ONDERGOEDEREN
voor Uitrustingen
Hoogstr. 32-32a Den Haag

PIET HEINSTRAAT 123,
Telefoon 5262.
WEIMARSTRAAT 42a - Tel. 6160.
A. Op 't Landt.
: GARNEERINGEN :
SPECIAAL ADRES VOOR FOURNITUREN.
Alle benoodigdheden voor de naaidoos.
DE DAMES WORDEN BELEEFD ATTENT GEMAAKT, BIJ ENGROS AFNAME „VOOR ZENDINGEN NAAR INDIË" REDUCTIE GEGEVEN WORDT.

H. W. v. BRAKEL & Zoon
SANITAIR TECHNISCH BUREAU
PIET HEINSTRAAT 15
Telephoon Haag 1767
COMPLETE BADKAMER-INRICHTINGEN

Mevrouw!
Heeft U wel eens een proefje genomen met mijne ***Ind. gekruide Worst,*** *zij is overheerlijk en mag aan eene Ind. rijsttafel niet ontbreken.*
Aanbevelend, ***H. F. NOORDMAN.***
Specialiteit in FIJNE VLEESCHWAREN.
Reinkenstraat 51 - Telef. 2683.

ONDER DEN SINT MAARTEN
— WONINGINRICHTINGEN —
J. A. POOL - INGENIEUR - HAARLEM
AMSTERDAM DEN HAAG ROTTERDAM
10 ROKIN KNEUTERDIJK 2A WIJNHAVEN 110

SPECIALE AANBIEDING.
— Gedurende de maand AUGUSTUS —
TAILOR MADE COSTUMES à f 55.—.
1ste klas bewerking en prima qualiteit stof.
Mantel met zijde gevoerd.
F. W. VAN WIJK = DAMES-KLEERMAKER.
Teleph. 3235. - Tollensstraat 118.

MAGAZIJN VAN:
Heeren Hoeden
EDUARD PELGER
PRINSESTRAAT 35, : : 's-GRAVENHAGE
TELEPHOON 3902.

„Excellentie! Het is mij een groot voorrecht U, mede namens al de Inlandsche Christengemeenten en de kinderen dier gemeenten in Besoeki, een hartelijk welkom te mogen toeroepen. Een gevoel van blijde dankbaarheid trilde in de harten der Madoereesche- en Javaansche Christenen, toen het bericht een steeds vasteren vorm aannam, dat Uwe Excellentie Besoeki, de meeste Oostelijke residentie van Java, bezoeken zou. Den hoogsten Vertegenwoordiger van H. M. de Koningin te mogen ontmoeten, dat was nog nimmer gebeurd! Men gevoelde het en sprak het uit, dat in Uwe Excellentie de Koningin zelve vol hartelijke belangstelling tot hen komt. Wijl onze geëerbiedigde Vorstin Wilhelmina den schepter zwaait niet alleen over Nederland, maar ook over Nederl.-Indië, spreken niet alleen wij, Hollanders, maar gewagen ook de Inlandsche Christenen hier van „onze Koningin Wilhelmina", en zij danken God, uit Wien, door Wien en tot Wien alle dingen zijn, dat Hij de Hollanders op Java deed komen.

„Want immers met de Hollanders kwamen ook de pandita's, die hun het heerlijke, rijke Evangelie verkondigden, waardoor zij uit de duisternis getrokken werden tot dat wonderbare licht, dat in Christus opging, en zijn hartverkwikkende stralen uitzendt tot aan de einden der aarde. En nu begroeten de Inlandsche Christenen, en ook deze Christenkinderen, in U niet alleen den hoogsten Vertegenwoordiger van H. M. de Koningin maar ook den Christen-Gouverneur-Generaal, die zich met hen buigt voor den Koning der koningen en den Heer der heeren.

„De Heer zegene Uwe Excellentie naar hoofd en hart, naar huis en arbeid. Gezegend, stelle de Heer U tot een rijken zegen voor deze gewesten."

Via, het „prinsesje zonder kroon".

De Landvoogd bedankte kort voor deze met bezieling uitgesproken woorden.

Toen gebeurde er iets onverwachts, als uit een sprookje. Daar naderde uit de rijen der kinderen een klein meisje in fijn kleurigen dos, en zij trad langzaam op den landvoogd toe. En als een Oostersche prinses, die voor haar verheven souverein de meest gratievolle révérence maakt, die een soepele, slanke vrouw vermag uit te drukken, zoo neeg dat eenvoudige kind voor den Grooten Heer, daar vóór haar. Het was van een zoo ontroerende, zoo innige, zoo wonderbaarlijke schoonheid, die nijging van dat teere, als een bloem wiegende kinderlijfje, dat den omstanders de tranen in de oogen schoten. Dat was als in een sprookje en wie het kleine tooneeltje zagen, zullen de heugenis bewaren als den geur eener zeldzame bloem......

Het was een welkomstlied in het Madoereesch, dat het kleine prinsesje-zonder-kroon den G.-G. aanbood. Het werd door de kinderen gezongen en met aandacht werd naar de zuivere kinderstemmetjes geluisterd.

De Java-planters en de werkvolk-quaestie. Op de den 11en Juli j.l. te Banjoewangi gehouden planters-vergadering deed de voorzitter de volgende interessante mededeelingen omtrent de bekende werkvolkkwestie op Java, die wij aan de N. Soerab. Courant ontleenen:

„Die kwestie is, thans ook in behandeling bij het syndicaat, en aan dit syndicaat werd o. m. voorgesteld de regeering te verzoeken, de exploitatie van gouvernementsrubberondernemingen te staken met het oog op het allerwege bestaande gebrek aan werkvolk.

De bij enkele planters bestaande bezwaren tegen de gouvernements-rubbercultuur zijn in hoofdzaak de volgende:

De particuliere ondernemingsgeest is sterk genoeg gebleken om de overal beschikbare gronden in cultuur te brengen, zoodat gouvernements-exploitatie niet behoeft te geschieden om te voorkomen, dat woeste gronden renteloos blijven liggen.

Overal sukkelen de ondernemingen met gebrek aan werkvolk, een gebrek, dat door de groote stijging der loonen niet kan worden verholpen, wijl wordt aangenomen, dat zoowel op Java als in de Straits en op Ceylon reeds op bijna alle beschikbare werkkrachten beslag werd gelegd. In de toekomst, als overal op de rubberondernemingen moet worden getapt, zullen tienduizenden koelies noodig zijn, terwijl niemand weet vanwaar die gehaald kunnen worden.

Nu komt het gouvernement, gaat eveneens - blijkbaar uit winstbejag — op groote schaal rubber planten en treedt dus in den strijd om werkvolk op als een zeer gevaarlijk concurrent der particuliere industrie, die het toch al hard genoeg te verantwoorden heeft.

Vandaar het denkbeeld van sommigen, de regeering te verzoeken tot het staken der exploitatie van haar rubberondernemingen.

Het syndicaat heeft dat voorstel aanhangig gemaakt bij de verschillende landbouwvereenigingen, en het was wel interessant te vernemen, hoe deze over deze zaak, en tevens over de werkvolkkwestie, dachten.

Wij geven hier daarom, zeer verkort, de adviezen der verschillende vereenigingen weer.

De „Bataviasche Landbouwvereeniging" is er niet voor dat op staking der gouvernementsrubbercultuur wordt aangedrongen. Zij is voor het plegen van overleg met de regeering inzake de werkvolk-kwestie en vestigt er de aandacht op, dat door 't toestroomen van veel vreemd kapitaal en het in het leven roepen van nieuwe cultures, deze kwestie zeer ernstig is geworden.

De „Soekaboemische" is in beginsel een tegenstandster van gouvernements-industrie, doch is van meening, dat de regeering onwillig zal worden bevonden tot beperking der gouv.-rubber-cultuur. Zij verwacht meer nut van de actie in de richting van malaria-bestrijding, in het belang der Inlanders.

De „Semarang-Kedoe" vindt, dat een ageeren tegen de gouvernementsrubbercultuur niet op den weg van het syndicaat ligt. Zij is sterk voor de invoering van 't koelie-contract op Java, en merkt op, dat in Midden-Java de loonen niet gestegen zijn.

De „Kedirische" is het er volkomen mee eens, dat een groot tekort aan werkvolk te wachten is. Zij acht het noodig, de koelie-emigratie naar buitenlandsche ondernemingen te beperken, en dat met de regeering overleg wordt gepleegd over een betere verdeeling van werkvolk van de volkrijke streken naar die, welke schraal bevolkt zijn.

De „Malangsche" is eveneens voor overleg met de regeering, en tegen een actie tot staking van de gouvernementsrubbercultuur. Zij acht de medewerking van het suikersyndicaat noodig. (Mr. Paets had gezegd, dat het suikersyndicaat hieraan geen behoefte heeft).

De „Loemadjangsche" zond nog geen antwoord. Het was echter bekend, dat het bestuur vóór een actie in samenwerking met het gouvernement is.

De „Djembersche" acht het noodig de aandacht der regeering te vestigen op de ongunstige positie der ondernemingen op Java, vergeleken bij die op de buitenbezittingen en in het buitenland. Zij vindt het af te keuren, dat de regeering de lage loonen (buiten Java) beschermt en niets doet tot bescherming der hooge loonen (op Java). In Deli kan men in onbeperkte mate werkvolk krijgen, op Java heeft men er gebrek aan.

Het „Pr. Kinafonds" acht de werkvolk-kwestie urgent. Er is geen gebrek aan werkvolk, doch wel aan geregelden arbeid. Zij zou echter een koelieordonnantie nog grooter kwaad achten en constateert overigens, dat de toestanden van dag tot dag erger worden.

De „Rubberplanters-vereeniging" zond nog geen antwoord, doch het is bekend, dat zij vóór regeeringsinmenging is.

Men merkte in verband met bovenstaande adviezen te Banjoewangi op, dat sinds de bekende vergadering te Bandoeng de meeningen wel in gunstigen zin zijn gewijzigd. Destijds bestond er geen eenheid in de inzichten nopens de werkvolk-kwestie; slechts enkele streken waren toen vóór regeeringsmaatregelen. Thans is er veel veranderd onder den druk der sedert zoo gewijzigde omstandigheden en vrij algemeen is men nu vóór regeeringsbemoeienis.

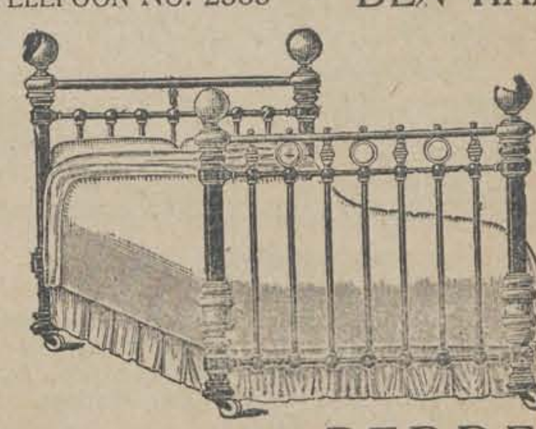
Het hoofdbestuur van het syndicaat zou op eene den 14en Augustus te Jogja te houden vergadering de kwestie behandelen.

BOEKHANDEL - KUNSTHANDEL
LEESINRICHTING VAN BOEKEN EN TIJDSCHRIFTEN
DE GROOT & DIJKHOFFZ
voorheen A. VAN HOOGSTRATEN & ZOON
PLAATS 27 - TEL. 2252 - DEN HAAG
LEVERING VAN SCHOOLBOEKEN VOOR ALLE INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

INSTITUUT VOOR MEISJES
EXTERNAAT — BEPERKT INTERNAAT
KRONENBURGERSINGEL 2 en 4 NIJMEGEN (HOLLAND)
School- en Pensiongeld internaat f 800.—
Met inbegrip der vacanties . . . f 1000.—
De Directrice: A. J. NELCK.

Vestigt U in NIJMEGEN!
Voor inlichtingen wende men zich aan het SECRETARIAAT van
NIJMEGEN VOORUIT!
M. CROMMELIN, *Voorzitter.*
ALOYS B. JANSEN, *Secretaris.*

Th. A. A. SIMONIS
34 GROENMARKT — OVER DE — PRINSESTRAAT.
TELEFOON No. 2535 DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN.
— — GROOTE KEUZE — —
van af het beste tot het eenvoudigste.
MAGAZIJN GESLOTEN VAN HALF EEN TOT TWEE UUR.

Behangers en Stoffeerders
Linoleums,
Tapijten,
Meubelen.
P. J. Veelo & Zonen
Den Haag
Lange Houtstr. 15b
Telefoon 8855.
Herderinnestraat 18
Telefoon 2049.

RADEMAKER's Kon. Cacao- en Chocoladefabriek
DEN HAAG.
EIGEN WINKELS:
HOOGSTRAAT 22, P. HEINSTRAAT 125, HEERENGR. 60, PRINSESTRAAT 76b, ANNA PAULOWNASTRAAT 78.
Steeds de nieuwste Bonbons.
Pakketverzendingen naar de tropen onder
-o- garantie voor goede overkomst. -o-

Vorst en kleine man. Aan Darmo-kondo ontleent De Locomotief het volgende over het verknoeien van een proef met desagronden het volgende:

„Zooals schrijver dezes al eerder vernam, is men op de gronden Kropiok (Soerakarta) begonnen met een proefregeling. Dezer dagen werd wij daarover door iemand daar vandaan verteld, dat de Kropiokgronden aan de kleine lieden werden gegeven en onder hen verdeeld, waarvoor in de plaats zij landrente moeten betalen. Maar nu kwam het bevel, dat de kleine lieden een derde deel van al die gronden weer moesten „verhuren" aan den soenan die er tabak op wilde laten planten. En den kleinen lieden werd gelast in de tabaksvelden te gaan werken tegen gezamenlijke betaling van 11 gulden per 1/3 bouw. De huur van dien grond werd geregeld naar het bedrag der landrente.

Dat gaat nu al iets meer dan drie maanden zoo en nu, 27 Juli l.l., kwam de controleur met r.t. Djojonegoro en r.m. ng. Josodipoeroe op de proefgronden om de landrente vast te stellen. Zij kwamen en er vereenigden zich 500 tot 600 menschen die de uitspraak vernamen. De gronden werden verdeeld in twee soorten: de eene soort behoorde tot klas 1, de andere tot klas 2. Per bouw en per jaar zal daarvoor moeten worden betaald: a. voor klas 1 gronden no. 1 *f* 40, no. 2 *f* 35, no. 3 *f* 30; b. voor klas 2 gronden no. 1 *f* 30, no. 2 *f* 25 en no. 3 *f* 20; c. voor erven *f* 2.

Verder werd medegedeeld, dat de desalieden nog verplicht waren aan de openbare wegen te werken, de desa-diensten te verrichten, enz., enz.

Bij deze regeling is het werken in de tabaksvelden zeer nadeelig voor de menschen. Zij beweren, dat ze wel gedurende maanden voor de tabak moeten werken en ze eigenlijk niet meer dan twee maanden vrij zijn. Voor het werk in de tabak ontvangen ze vijftien guldens of nog geen dubbeltje per dag. Verder moeten ze van de opbrengst van wat hun nog aan grond voor eigen bewerking over is, landrente betalen.

We geven dit verhaal, opdat degenen die er iets over te zeggen hebben, dit ter harte nemen."

PEST OP JAVA.

Wij stellen ons voor een overzicht te blijven geven van de 14-daagsche opgaven, welke officieel van de nieuwe pestgevallen en 't aantal overledenen op Java over de laatste vijf à zes maanden zijn verstrekt.

1912.	Malang. gevallen	Malang. overleden	Madioen. gevallen	Madioen. overleden	Soerabaja. gevallen	Soerabaja. overleden	Kediri. gevallen	Kediri. overleden	Toeloengagoeng. gevallen	Toeloengagoeng. overleden	Totaal. gevallen	Totaal. overleden
13—26 Maart	11	*10*	7	*7*	1		1				20	*17*
17 Maart—9 April	21	*20*	7	*5*			1	*1*	2	*1*	31	*27*
10—23 April	26	*24*	13	*12*			1	*1*			40	*37*
24 April—7 Mei	48	*47*	10	*10*							58	*57*
8—21 Mei	36	*34*	4	*4*							40	*38*
22 Mei—4 Juni	45	*41*	5	*5*					1		51	*46*
5—18 Juni	? (opgave ontbreekt ons)											
19 Juni—2 Juli	53	*33*									53	*33*
3—16 Juli	59	*58*									59	*58*
17—30 Juli	29	*28*	1	*1*			3				33	*29*
31 Juli—13 Aug.	81	*79*	7	*6*			11	*11*	1	*1*	98	*95*
14—27 Aug.	88	*89*	1	*1*			10	*10*			99	*100*

Leger des Heils in Ned.-Indië.

Het overlijden van Generaal Booth roept door geheel de wereld weer bijzondere belangstelling op voor alles wat het L. d. H. betreft. De Indische stichting is opgericht bij acte van 1 Aug. 1908. Bij circulaire van den Gouv.-Secr. van 9 Augustus 1910 is bepaald, dat bewijzen van Christendom afgegeven door officieren van het L. d. H. moeten worden beschouwd als bewijs van Christen te zijn. 't Hoofdkwartier is gevestigd te Semarang. Territoriaal kommandant was daar, bij de uitgifte van den Regeer. Alm. 1912 kolonel G. J. Govaars. Het Leger telt tehuizen voor militairen te Weltevreden, Semarang, Soerabaja en Koeta Radja. Maatschappelijk werk wordt verder uitgeoefend te Semarang in een inrichting voor zieke en behoeftige Inlanders, een medische afdeeling en oogkliniek, een „tehuis" voor vrouwen en meisjes; te Salatiga is een „tehuis" voor Europ. kinderen; te Weltevreden in een idem voor vrouwen en meisjes; te Pati in een idem voor Jav. mannen; te Kedoeng-Pani in een idem voor Jav. jongens. Bovendien heeft de regeering de inrichting voor leprozen te Pelantoengan aan de zorgen van het L. d. H. toevertrouwd.

Wijlen Generaal Booth moet, sprekend over een eventueel na zijn dood op te richten gedenkteeken, gezegd hebben:

„Het best lijkt mij er van te maken een steenen zuil met een flinken spaarpot daaraan bevestigd, zoodat alle vrienden, die mijn graf komen bezoeken, tegelijkertijd hun gaven voor het Leger kunnen offeren."

Zou iets dergelijks ook niet in Ned.-Indië ter nagedachtenis van dezen weldoener der menschheid kunnen worden opgericht......

Suriname.

Naar Suriname van 9 Augustus verneemt, is de 1e luitenant Van Hengel ontheven van de waarneming der functiën van districtscommissaris van Marowijne. Het blad kan niet zeggen, of dit in verband staat met de Resida-zaak, dan wel met het a.s. vertrek van den heer Van Hengel.

Met de functiën van districtscommissaris is tijdelijk belast de districtssecretaris op Combé, de heer A. Fernandes. Daar de formatie van het districtsbestuur van Marowijne geen secretaris naast een vollen commissaris toelaat, wordt de heer Juta naar Combé gedétacheerd en in zijn plaats komt op Albina een districtsklerk.

Tegelijk met het burgerlijk gezag over het district Marowijne is de heer Van Hengel ontheven van de functiën van postcommandant te Albina. Deze functiën zullen voortaan worden waargenomen door een onderofficier.

***

In hetzelfde nummer vinden wij een ingezonden stuk van den heer Frans Woisky, onderwijzer op Domburg, handelende over het onderwijs in de districten. Het stuk is een antwoord op een van de artikelen onlangs in dat blad verschenen en waarop wij in onze vorige nummers de aandacht vestigden.

„Laat men de beste krachten uit Paramaribo — aldus de heer Woisky — naar de districten sturen, laat men daarvoor desnoods de leeraren van de Hendrikschool gebruiken, — ze zullen natuurlijk er voor bedanken — ik tart allen beter resultaten te leveren, zoolang de kinderen van de school wegblijven:

1e. om te helpen rijstplanten;

2e. om vogeltjes weg te jagen, wanneer de rijst begint te rijpen;

3e. om de onbegaanbare wegen in den regentijd;

4e en 5e. uit gebrek aan kleeding en verscheidene redenen, waartegen niets kan worden gedaan.

Klaag de ouders aan; het feit, n.l. opzettelijk schoolverzuim, zal wellicht wettig en overtuigend worden bewezen, maar de rechter zal in overweging nemen, dat het verzuim het natuurlijk gevolg is van een onvermijdelijke oorzaak.

De schuld van de geringe resultaten zit niet bij de onderwijzers, doch in den slechten economischen toestand, waarin de kolonie sinds jaren verkeert."

Er is veel waars in de meening van den heer Woisky, maar wij betwijfelen het of de onder 1o en 2o. genoemde redenen van schoolverzuim op betere economische toestanden zouden verdwijnen.

Koninklijke
Brood- en Beschuitfabriek
LENSVELT NICOLA
VEENESTRAAT 23 DEN HAAG
LUNCHROOM
Specialiteit:
HAAGSCHE BESCHUIT
ROGGEBROOD IN BLIK VOOR EXPORT

MAISON-DROUOT
WESSER & Co.
LANGE HOUTSTRAAT 7 DEN HAAG
INRICHTING TOT COMPLETE MEUBILEERING
BEHANGERIJ :: STOFFEERDERIJ
EIGEN MEUBELFABRIEK :: ANTIQUITEITEN

Tel. 1222 GEOPEND Tel. 1222
DE RIEMERSTRAAT No. 111.
Uitzending van Diners van af 80 cent en hooger.
Koude en warme Schotels en de bekende
HORS D'OEUVRE VARIEES.
O. F. DE VRIES,
v/h. Chef-Kok Hotel „Victoria", Spuistr., Den Haag.
Bekroond op verschillende Kokerijtentoonstellingen met hoogste onderscheidingen.
Tel. 1222 Tel. 1222

VOOR INDIË.
DE AANGENAAMSTE, MOOISTE EN NUTTIGSTE BEZIGHEID IS ZEKER HET FLUWEELPLETTEN EN SCHILDEREN. ONDERRICHT BIJ
Firma TENZER NOORDEINDE 139A :- DEN HAAG -:
MAGAZIJN EN FABRIEK VAN SCHILDERSARTIKELEN, VOORWERPEN OM TE BRANDEN, SNIJDEN, ENZ.
RIJK GEILLUSTREERDE PRIJSCOURANT VAN HOUTWAREN tegen inzending van 50 Cent FRANCO INDIË.

HEEREN MODE- en HOEDEN-MAGAZIJN
HILLMER & Co.
NOORDEINDE 58. -:- DEN HAAG.
Telefoon 1667.
Hemden & Ondergoederen

Brengt een bezoek aan
„BOEATAN",
Magazijn van
Indische Kunstnijverheid,
Heulstraat, Den Haag.
Vrij entrée.
THEE VAN 3—6.
Ontvangen een nieuwe zending
Indische Koekjes.

In een klein, deftig gezin te *Utrecht* met een kind bestaat gelegenheid tot
opname van een Kind
op n. o. t. k. v. Uitstekend toezicht op de studie. Br. fr. lett. B., N. V. Electr. Drukk. „Luctor et Emergo", Amalia van Solmsstr. 2-4, *Den Haag*.

Wegens vertrek naar Indië wordt door 2 Mrs. i/d. rechten ter overname aangeboden hun
VOLLEDIGE INBOEDEL
Te bezichtigen *Leiden*, Maria Gondastraat nos. 29 en 30; desgewenscht franco levering Den Haag.

Zeer terecht teekent de redaktie hierbij dan ook aan: „De heer Woisky heeft groot gelijk, dat het volksonderwijs veel lijdt onder armoede, die het kind kleeding of voeding doet ontberen, of door de noodzaak bij de ouders, om voordeel van den arbeid hunner kinderen te trekken, — speciaal bij landbouwers, die in verschillende stadiën van hun bedrijf de hulp hunner kinderen niet kunnen missen, omdat zij hulp noodig hebben en niet vermogen zich betaalde hulp te verschaffen.

Maar dit is een verschijnsel, dat zich overal voordoet en zal blijven voordoen, zoolang de heilstaat niet geboren is, waarin alle ouders het zoo ruim hebben, dat zij, niet alleen hunne kinderen kunnen geven al wat dezen strikt behoeven, maar ook al wat des kinds is — bv. onderwijs en spel — zonder op hunne jeugdige krachten voor arbeid beslag te behoeven te leggen.

Dermate wordt met de onontbeerlijkheid van den arbeid der kinderen voor sommige ouders gerekend, dat de leerplichtwet in het Moederland bepaalt — art. 13 —, dat de schoolopziener, op aanvragen der ouders, aan kinderen, die de school in de laatste 6 maanden geregeld hebben bezocht, ten behoeve van landbouw, veeteelt enz. jaarlijks voor ten hoogste zes weken — ongerekend de vacantiën — vergunnen kan de school niet te bezoeken, een bepaling, die ontbreekt in onze onderwijsverordening, welke den Gouverneur de bevoegdheid geeft vrijstelling van den leerplicht te verleenen, echter zonder aanduiding uit welken hoofde hij die mag of moet verleenen. Een kwestie van believen dus.

Doch juist de bedoelde omstandigheden maken het noodig, dat de onderwijzers zoo bekwaam mogelijk zijn, opdat zij trots het ongeregelde schoolbezoek toch iets kunnen terechtbrengen van het onderwijs aan de volksjeugd."

In het artikel „Onderwijs", in de „Gegevens betreffende Suriname" — gepubliceerd naar aanleiding van de Brusselsche tentoonstelling in 1910 — werd van de districtsscholen gezegd: „in afzienbaren tijd zal men op deze gebrekkig ingerichte scholen niet meer kunnen bereiken dan dat de kinderen er leeren lezen, schrijven en een weinig rekenen."

***

Aan De Surinamer van 4 Augustus ontleenen wij het bericht, dat de heer Martinus Nijhoff te Den Haag van het werk der heeren F. P. en A. P. Penard, „De Vogels van Guyana", op verzoek van het Zoölogical Department of the British Museum, een Engelsche uitgave zal bezorgen. Van de schrijvers is de heer A. P. Penard nog in leven.

***

Verschenen is het jaarverslag van de Koloniale Postspaarbank.

Aan het eind van 1911 was in totaal belegd ƒ 898.175.81, d. i. ƒ 57.590.87 meer dan een jaar te voren.

Het gemiddeld te goed per boekje bedroeg in 1911 ƒ 87.47 en in 1910 ƒ 88.69.

Gemiddeld werd terugbetaald per boekje in 1911 73 cent en in 1910 70 cent.

De netto-winst der spaarbank bedroeg over 1911 een kleine tienduizend gulden.

De waarde van de bezittingen der spaarbank, belegd in deugdelijke papieren, beliep op ultimo December 1911 ƒ 449713.62½.

***

„Van het jaar is het record der welsprekendheid in de Koloniale Staten geslagen," schrijft Suriname van 6 Augustus. „Nam het zittingsverslag in de laatste jaren gestadig in omvang toe, dit jaar heeft alle vorige jaren met een grooten sprong achter zich gelaten. In 1910 besloeg het 109 pag., in 1911 telde het 125 pagina's en in 1912 178! dus 75 % meer dan in 1910 en 50 % meer dan in 1911.

Gaat men een 10-tal jaren terug, dan vindt men in 1902 68 pag. — Nog een 10-tal terug — dus tot 1892 — dan zijn er slechts 34.

Hierbij moet in het oog gehouden worden, dat zoowel in 1892 als in 1902 de kolommen slechts 21 cM. lang waren en nu 34 cM., dus ruim 1½ zooveel. De hoeveelheden van 1892 en 1902 zijn dus gelijk aan resp. 45 1/3 en 22 2/3 pag. van den huidigen omvang.

1902 is daarbij een onzuiver vergelijkingsjaar. In dat jaar hield toch wijlen de onvergetelijke Julius Muller bij de begrootingsbehandeling zijn beroemde rede, die een keerpunt in het leven der kolonie geworden is. Die rede, die zulke verrijkende gevolgen had, is de grootste geweest, die tot heden in de Koloniale Staten uitgesproken is. Zij besloeg niet minder dan 17 pagina's of 34 kolommen.

En zoo is het in evenredigheid met al het andere werk der Staten gegaan. De omvang van de Handelingen der Staten was in 1911 meer dan het viervoudige van 1892 en 1902, welke beide laatste jaren niet veel verschillen.

Een reusachtige toeneming, voorwaar!

Van dezen prijzenswaardigen wedijver tusschen Bestuur en Staten in het behartigen der belangen van de kolonie — welke wedijver in de Handelingen der Staten uitdrukking vindt — is de aannemer van het drukwerk der Kol. Staten, die voor een vast bedrag het werk moet leveren — welken ongedachten omvang het werk ook neemt — de dupe.

Maar hij zelf werkt, als lid der Staten, dapper mee om zichzelven op kosten te jagen.

Een volgende maal zullen wij de maat — in cM. nl.! — der welsprekendheid in de Staten ten toon gespreid, opgeven."

***

Met 't oog op de plaats die de United Fruit Co. in Suriname inneemt, meenen wij onzen Surinaamschen lezers geen ondienst te doen met de overneming van het volgende stuk uit de N. R. Crt.":

„Gedurende de 13 jaren van haar bestaan heeft, naar de New-Yorksche correspondent van de Köln. Ztg. opmerkt, de United Fruit Co., welke door geldmannen uit Boston werd opgericht, den invoer van tropische vruchten, in 't bijzonder van bananen, bijna gemonopoliseerd, tot dat later, in de Atlantic Co., waarbij zich eenige maanden geleden de Hamburg-Amerika-linie geïnteresseerd heeft, een min of meer ernstige concurrent naast haar is komen te staan.

Klein begonnen, en ontstaan door het verkrijgen van plantages in Centraal- en Zuid-Amerika, heeft de maatschappij in den loop der jaren een aanzienlijke vloot van stoomschepen bijeengebracht; zij bezit spoorwegen met een uitgestrektheid van 401 mijlen en 203 mijlen tramwegen, en heeft zich in 't bijzon-

FEUILLETON.

„TALES OF BENGAL".

(*Bengaalsche Vertellingen*)

van Banerjea.

GEDULD OVERWINT ALLES.

II (Slot).

Den volgenden morgen kwam Ramzau heel vroeg in de kamer bij zijne vrouw, zeggende:

— Sta op, pak je boeltje bij elkaar en volg mij. Ik breng je terug naar Sadhu.

Maini gehoorzaamde, zonder een woord te zeggen en een kwartier later zag men het tweetal, dat schijnbaar zoo slecht bij elkander paste, den weg naar Simulgachi opgaan.

Het regenseizoen was in vollen gang en hun weg liep door een diep ravijn, waarlangs groote hoeveelheden afgeleid water hun weg vonden naar den Ganges. Toen zij een bamboe-brug bereikten, die over dit water geslagen was, gelastte Ramzau zijn vrouw vóór hem uit te gaan. Even vóór zij den tegenovergestelden oever bereikte, gaf hij haar een stoot, waardoor zij, te vergeefs om hulp roepend, in den woest bruisenden stroom terecht kwam.

Nauwelijks had Ramzau echter deze lage daad volvoerd, of hij kreeg diep berouw en zou de kans op het bibisht (paradijs) willen prijsgeven, om die weer ongedaan te waken. Als een krankzinnige liep hij den oever langs, roepend:

— Maini, Maini!

Helaas, haar tenger lichaam werd als een stroohalmpje medegevoerd door het schuimende water, verder en verder naar den Ganges toe en verdween bij een bocht weldra uit het oog.

Haar moordenaar wierp zich in een vlaag van wanhoop op den grond, en bleef er liggen tot de zon opkwam en de menschen naar hun werk gingen. Toen keerde hij naar huis terug. Fatima stond op den drempel en zag hem al van verre vragend aan, maar Ramzau duwde haar op zijde, zeggende:

— Het is volbracht!

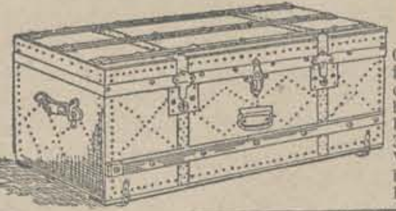
Daarop sloot hij zich in de kamer van zijn vrouw op. Daar herinnerde alles hem aan hare goedheid, haar geduld en verdraagzaamheid, hare vele deugden; vloer en muren waren kraakzindelijk; geen spinnewebje hing er aan de balken, het keukengerei blonk als een spiegel; alles maakte een prettigen indruk. Hij barstte in tranen uit.

De eerstvolgende dagen wisselde hij geen enkel woord met zijne wreede medeplichtige; hij durfde ook niet naar de markt gaan, uit vrees, dat zijne ergste vermoedens bewaarheid zouden worden. Angst voor persoonlijke gevolgen van zijn daad was een marteling te meer bij al zijne kwellende verwijten. Ieder oogenblik verwachtte hij de gerechtelijke ambtenaren te zien aankomen, om hem naar 't schavot te brengen.

Deze angstige toestand werd ondragelijk. Zoo dacht ook Fatima. Op zekeren middag zei zij tegen haar zoon:

— Ramzau, ik kan dit leven niet langer dragen, laat mij naar mijn broer Mahumd Sarda, den koeliewerver, gaan.

DE RIJSWIJKSCHE BANK.
ZOUTMANSTRAAT 42, 's-GRAVENHAGE.
Commissarissen: Dr. T. BREESNEE (pres.) H. E. VAN LEYDEN. I. BÄCK.
Directie: G. J. KUNST. E. V. VAN LEYDEN.
Effecten - Coupons - Wissels
Safe-inrichting.

W. POPPINK, Telefoon No. 4485.
PRINS HENDRIKSTRAAT 141–143, Den Haag.

Geheel gepantserde Hutkoffers. Voor het bagageruim, 100 cM. lang, 50 cM. breed, 50 cM. hoog, m. bak f 10.50. Voor de hut 100 cM. lang, 50 cM. breed, 36 cM. hoog, met bak f 9.—. Voor de hutten der nieuwe booten 100 cM. lang, 50 cM. br., 40 cM. hoog m. bak f 9.50.

N.V. BERLITZ-SCHOOL Mij.
welbekend bij allen die met verlof in Nederland vertoeven.
Noordeinde alleen 42B, boven Maison KRUL.
Telefoon 6318.
TALEN: DUITSCH, ENGELSCH, FRANSCH, ITALIAANSCH, SPAANSCH ENZ.
door ontwikkelde leeraren, uit de desbetreffende landen, die eene zuivere uitspraak vrij van dialect bezitten.
Om teleurstellingen te voorkomen, lette men vooral op het juiste adres Noordeinde 42b, boven maison Krul.
AMSTERDAM - Keizersgracht 300.

PIERRE SCHREINER
ZOUTMANSTRAAT 18-20-22-45
DEN HAAG
Bedden- en Meubelmagazijnen
BEHANGERIJ STOFFEERDERIJ

VACANT

*** Verkrijgbaar bij den Algem. Boekhandel „ESPERO", Prinsestraat 48:
DRIE BALANSEN uit de praktijk, theoretisch toegelicht en van Quintessens van het Italiaansch Boekhouden voorzien, door J. C. ter Bruggen, Leeraar Boekhouden M. O. — Prijs f 2.50.
SCHETS VAN HET BOEKHOUDEN, door J. C. ter Bruggen, Leeraar Boekhouden M.O. — Prijs f 1.50.

Tandborstels - Badmutsen - Sponsen
Bandages en Gordels.
Wed. G. STREITWOLF,
TELEFOON 2413.
105, NOORDEINDE 105.

VERKOOPHUIS
GROOT HERTOGINNELAAN 103
VALERIUSSTRAAT — Tramhalte lijn 3 — DEN HAAG
Eenig adres voor hen die zich goed en voordeelig van nieuwe of TWEEDEHANDS MEUBELEN willen voorzien.
DAGELIJKS (ook des Zondags) GEOPEND
van 10—4 uur.

der in Midden-Amerika een plaats verworven, zoo machtig als nauwelijks één particuliere onderneming in Europa.

In de eerste jaren deelde de maatschappij jaarlijks 7 % op haar aandeelen uit, sedert 1908 echter bedraagt de winstverdeeling 18 %, daar, behalve het regelmatig dividend van 8 %, nog jaarlijks 10 % kon worden uitgekeerd; bovendien hebben de aandeelhouders herhaaldelijk waardevolle voorkeursrechten verkregen bij de vergrooting van het aandeelenkapitaal. Men heeft uitgerekend, dat iemand, die in 1907 een aandeel tegen 102 % heeft gekocht, tot nu toe een gemiddelde jaarlijksche winst van 48 % heeft gemaakt, waarin ook de waardevermeerdering der aandeelen begrepen is. De maatschappij is weder voornemens haar aandeelenkapitaal van D. 35.000.000 tot D. 45.000.000 te verhoogen en de nieuwe aandeelen met recht van voorkeur tot een koers van 150 % aan de tegenwoordige aandeelhouders toe te wijzen.

Tot dit doel is tegen 5 September een algemeene vergadering te Boston uitgeschreven. De opbrengst der nieuwe uitgifte zal vermoedelijk tot bestrijding van de concurrentie der Atlantic Fruit Co. worden aangewend."

Curaçao.

In de nummers van 27 Juli en 3 Augustus bespreekt de Amigoe in 2 hoofdartikelen de in den laatsten tijd gerezen klachten over de slechte hoedanigheid van het **vlechtstroo der hoeden** en geeft de navolgende oorzaken voor dat slechte stroo op.

„De eerste oorzaak van het slechte vlechtstroo is de periode van langdurige droogte, waar ook het achterland van Maracaibo evenzeer door is geteisterd als onze kolonie. Die onvoldoende regenval is oorzaak geweest, dat de palmsoort, die het vlechtstroo levert („Carludovica palmata") in zijn groei en het uitschieten van nieuwe loten is vertraagd; de bladschijf heeft zich slechts onvoldoende kunnen ontwikkelen. Vandaar dat men tegenwoordig zooveel kort stroo ziet. Tegenover deze oorzaak staan wij dus voorloopig vrijwel machteloos. Gelukkig komen in den laatsten tijd verschillende berichten in van overvloedige regens in het binnenland van Venezuela.

Een andere oorzaak, die de regenberichten weer geheel en al waardeloos maakt, en die tot een ramp dreigt te worden, is, dat de langosta, de gevreesde sprinkhanenplaag in het achterland van Maracaibo is opgetreden, en men weet, waar dat leger van millioenen allesverslindend is voorbijgetrokken, blijft geen enkel groen sprietje of spruitje voor hun vraatzucht gespaard."

De menschen, die dat stroo in Venezuela bewerken, behooren, volgens de Amigoe, tot een slag waarmede niet te redeneeren valt, die uiterst conservatief zijn en van geen nieuwere, betere methodes weten willen en nog de meest primitieve gereedschappen gebruiken. Zij verwerken liever 6 pakken slecht stroo dan één pak van fijne hoedanigheid, niettegenstaande de betere betaling, en het stroo is gedurende de lange reis uit de binnenlanden van het District Zulia blootgesteld aan slechte verpakking en beschadiging, zonder dat men te Curaçao weet op wien men de schade kan verhalen.

De Amigoe stelt daarom voor een soort dwang uit te oefenen, en vervolgt aldus:

„Daar moet een zekeren graad van samenwerking en goede verstandhouding komen tusschen de importeurs van het stroo te Curaçao en de exporteurs te Maracaibo. Van beide zijden moet men begrijpen en zich de verplichting opleggen desnoods het persoonlijk eigen belang, een kleine winst tijdelijk op te offeren, om een industrie, die een bloeiende toekomst tegemoet gaat, te redden, steviger te grondvesten, en nog meer uit te breiden. Na eenigen tijd van volhouden en toepassing van strenge maatregelen moet er verbetering komen en zal dit ook den handel van ex- en import ten goede komen. Die dwangmaatregel zou hierin kunnen bestaan, dat zoowel door de kooplui in Curaçao als in Maracaibo vlakaf moet geweigerd worden het stroo van inferieure kwaliteit (dat is: zoowel tekort als vuil of zwart stroo).

Als overgangsbepaling zou men kunnen voorstellen, dat bij aannemen van dit besluit drie maanden na datum geen slecht stroo meer zal worden aangenomen. Een ieder is dan bijtijds gewaarschuwd en kan zijn maatregelen nemen. Wanneer de bewerkers van het stroo dan zien, dat het slechte stroo beslist niet meer wordt gekocht, of niet meer tegen levensmiddelen kan worden ingeruild, zullen zij van zelf wel door den nood gedwongen worden betere waar te leveren, en betere methodes te volgen. Vooral de exporteurs in Maracaibo kunnen een grooten invloed ten goede in deze zaak uitoefenen, omdat velen hunner eigen agenten in het binnenland en de kustplaatsen hebben. Wanneer die agenten streng de gegeven orders uitvoeren, kunnen de goede gevolgen op den duur niet uitblijven.

De Handelsbond en de Kamer van Koophandel te Curaçao moeten, volgens het blad, de zaak ter hand nemen en dit voorstel bespreken, en ook moet er een eind komen aan het bedrog, dat nu nog te dikwijls voorkomt, bij den verkoop van de bossen stroo, waarbij minderwaardig stroo verborgen wordt in een omhulsel van uitwendig goed uitziend stroo, zonder dat de vlechters de vrijheid hebben het gekochte te onderzoeken.

De handelaars moeten hun stroo sorteeren en in drie kwaliteiten ter koop aanbieden, zoodat ieder zien kan welke waar hij koopt.

Het blad vervolgt:

„Nog een enkel woord zouden wij willen wijden aan een klacht, die speciaal van Bonaire is vernomen.

Het slechte stroo heeft daar de meesten zoozeer ontmoedigd, dat men tot het besluit was gekomen, dat bij de tegenwoordige omstandigheden het voordeeliger is, de ordinaire hoeden van plm. 30 cent dan de fijnere van plm. f 1.25 te vlechten. Wij voor ons kunnen deze conclusie niet billijken. Zij getuigt meer van kortzichtigheid dan van rijp overleg. Een langdurige ondervinding op de vlechtschool, door andere vlechtsters bevestigd, heeft geleerd, dat een bedreven vlechtster voor een hoed van plm. f 1.25 twee dagen noodig heeft en daarbij voor 25 cents aan stroo gebruikt. Daar schiet voor haar dus ongeveer 50 cents per dag aan arbeidsloon over. Aan een ordinaire hoed van 25 à 30 cents werkt men één dag, en verbruikt men ten

---

— Ga uw gang, antwoordde hij.

De oude vrouw pakte haar boeltje bijeen en vertrok, hem aan zijn lot overlatend, alleen met de somberste toekomst voor oogen.

Terwijl hij over zijn noodlot zat na te denken, kwam Sadhu bij hem. Nu zal ik het krijgen, dacht hij. Hij begon eensklaps heftig te beven en zijn gelaat nam een aschgrauwe kleur aan. Maar Sadhu zei niets dan:

— Ramzau, ik kom u over Maini spreken.

— Dan is zij verdronken! hijgde Ramzau. Bij Allah, het Opperwezen, ik zweer u, dat ik mijn best heb gedaan om haar te redden.

— Zoo, riep Sadhu verbaasd uit, nu gij dat zegt, moet ge toch bij haar geweest zijn, toen zij in het water viel.

Ramzau boog zwijgend het hoofd. Na verloop van eenige oogenblikken zag hij op, vouwde de handen en zeide:

— Zeg mij de waarheid, Sadhu, is Maini in leven?

— Ja, antwoordde de ander. Donderdagmorgen kwam zij bij ons, druipend nat en erg zenuwachtig, zeggende, dat uw moeder haar uit de deur had gezet en zij op weg naar ons toe was, toen haar voet op de brug over het water eensklaps uitgleed en zij in den stroom terecht kwam. Zij vertelde ons, dat zij, na een eind door den stroom te zijn medegesleept, tegen de afhangende takken van een ficus religiosa was gestuit, en het haar toen gelukt was zich vast te klampen en langzamerhand in dien boom te klimmen. Maar dat gij bij haar waart, heeft Maini niet verteld. Waarom zit je daar zoo te rillen, Ramzau? Ik vermoedde dadelijk al, dat Maini de waarheid voor ons verborgen hield. Zweer nu op den Koran, dat ge niet getracht hebt haar te verdrinken.

Ramzau betuigde weifelend zijn onschuld en de beide mannen zaten een poos zwijgend tegenover elkander.

Ten slotte zei Sadhu:

— Ik ben hierheen gekomen, om u een voorstel te doen. De jonge Esaf, de zoon van Ibrahim, uit ons dorp, is verliefd geworden op Maini en wil met haar trouwen. Hij is bereid de denmohur van Rs. 100 te betalen, die gij verschuldigd zoudt zijn te geven, indien gij haar verstiet, maar nu vragen wij u van haar te scheiden.

Ramzau was overweldigd door de edelmoedigheid van zijn vrouw. Nu voelde hij eerst hoezeer hij haar lief had en de gedachte haar te moeten verliezen, kon hij niet verdragen.

— Neen, riep hij uit, ik wil niet scheiden. Ik ga haar vandaag nog terughalen.

— Daar is geen sprake van, zei Sadhu. Maini kan de hardvochtigheid van haar schoonmoeder niet verduren en ik ben er zeker van, dat zij er nooit weder in zal toestemmen bij u te komen. Esaf is zeer rijk en hij zal haar stellig heel gelukkig maken. Zij trouwt beslist met hem.

— Ik zeg u van neen, riep Ramzau driftig uit.

Sadhu stond op, om weg te gaan, zeggende:

— Goed, dan ga ik dadelijk naar de politie en doe aangifte, dat ge haar hebt willen dooden. Wij zullen de waarheid wel uit Maini krijgen en bovendien genoeg ooggetuigen kunnen vinden.

Ramzau was buiten zich zelf van angst. Hij liep Sadhu na en smeekte hem:

STROEBEL & KROESE
Garneer-Artikelen, Mode-Fournituren, Linten, Zijde, Fluweel, Peluche, Satinet, Voering, Knoopen, Glacé-, Zijde-, Imit. Suède- en Tricot-Handschoenen, Dames- & Kinderkousen, -o- Eau de Cologne & Zeep. -o-
- 4074 TELEPHOONNUMMER 4074 -
69 PIET HEINSTRAAT 69

P. B. VAN MOORSEL & Co.
KERKPLEIN 11-12 — TORENSTRAAT 5-6
NAAST HET HOOFDPOSTKANTOOR
TELEFOON Nº. 2898 — DEN HAAG
GOEDKOOPST ADRES VOOR HET GEHEEL OF GEDEELTELIJK INSTALLEEREN VAN WONINGEN

Firma J. R. JEDELOO
FABRIEK EN MAGAZIJNEN VAN DIAMANTEN, :- GOUDEN EN ZILVEREN WERKEN. -:
9 SPUISTRAAT 9
Telef. 1603. DEN HAAG. Telef. 1603.

TOKO BETAWIE
(ALBRECHT & ELFFERICH)
KONINGIN EMMAKADE 55 -:- Tel. 2610
Opgericht 1880.
Uitsluitend 1e kwaliteit INDISCHE INGREDIËNTEN.
:-: Vraagt steeds ONZE smakelijke Samballans. :-:

1ste Rotterdamsche
Maatschappij van verzekering tegen ongevallen
Oudehavenkade Nr. 1. Plan C, Rotterdam.
Directie: P. R. MEES, J. BRUNSTING.
Individueele ONGEVALLENVERZEKERING, AUTOMOBIELVERZEKERING, Enz. Enz.
VRAAGT PROSPECTUS.
Hoofdvertegenwoordiging voor Ned. Oost-Indië te SOERABAIA.

GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG - BOEKHORSTSTRAAT 149.
VLEUGELS. PIANO'S. KUNSTSPEL-ORGELS.
VERHUUR.
PIANO's van f 5.— p.m. of f 50.— p.j. af.
VLEUGELS „ -8.— „ „ -80.— „ „
REPARATIE. STEMMEN. RUIL.
Afd. Gebruikte Instrumenten.
SPECIALE INRICHTING voor het GEREEDMAKEN voor de TROPEN.

Dames- en Kinder-Confectie.
GEBR. GERZON'S
MODE-MAGAZIJNEN.
DEN HAAG
36 VEENESTRAAT 44
-:- Telefoon 2526. -:-

naastebij voor 13½ cent aan materiaal, zoodat er niet meer dan 12½ à 17½ cts. aan loon overblijft."

***

De heer J. H. J. Hamelberg — oud-Curaçaosch ambtenaar — bespreekt in de N. R. Ct. van 30 Augustus **de nood op de Curaçaosche eilanden.** Hij juicht de thans plaats hebbende inzameling van gelden tot leniging van den nood toe maar vervolgt:

„Doch er mag wel eens op worden gewezen, dat voorkomen beter is dan genezen en, al kan er natuurlijk moeilijk sprake van zijn de oorzaak van den thans heerschenden nood te voorkomen, aan de gevolgen van een ramp als thans de kolonie heeft getroffen kan wèl paal en perk worden gesteld.

Immers is het niet zoozeer het gebrek aan regen als wel het gebrek aan werk en het daarmee gepaard gaand gemis aan de middelen ter voorziening in kleeding en voeding, waardoor de nood onder de ingezetenen onzer benedenwindsche eilanden zoo hoog is gestegen.

In tegenstelling met onze kolonie Suriname is de landbouwende bevolking onzer West-Indische eilanden te talrijk om werk te kunnen vinden bij de weinige, er bestaande cultures. Zij is dus aangewezen op cultivatie harer eigen gronden en bij mislukking van den oogst is zij dan ook geheel zonder middelen van bestaan.

Nu kan men wel zeggen, dat de bevolking dan elders werk dient te gaan zoeken, doch toen eerste is een proef met werkverschaffing aan Curaçaosche veldarbeiders bij de spoorwegen in Suriname reeds ten eenenmale mislukt — de aan droogte gewende Curaçaonaars konden zich niet aanpassen aan het vochtige Surinaamsche klimaat — en ten tweede is het gemakkelijker gezegd dan gedaan de bevolking eener streek, en vooral een landbouwende bevolking, te bewegen haar geboortegrond te verlaten voor een land met betere vooruitzichten.

Bovendien — zulke emigratie is ten eenenmale overbodig niet alleen, doch ook niet wenschelijk, waar, zooals hier het geval is, er ruimschoots gelegenheid bestaat de landbouwende bevolking werk te verschaffen.

Het klinkt eenigszins vreemd te beweren, dat, waar de kleine landbouwer, tengevolge van droogte, is blootgesteld aan het herlies van al zijn hebben en houden, er plaats is voor rendabelen grooten landbouw. Doch men vergete niet, dat kapitaalkrachtige ondernemingen over meer hulpmiddelen kunnen beschikken dan de kleine man en bv. door betere, machinale grondbewerking, om van irrigatie niet eens te spreken, droogte te boven kunnen komen. Daarbij is de mislukking van een enkelen oogst voor een onderneming niet van dezelfde verstrekkende gevolgen als voor den kleinen landbouwer, en eindelijk is deze laatste aangewezen op de productie van gewassen, waarvan in enkele maanden een oogst is te verwachten, terwijl een onderneming ook hare aandacht kan wijden aan producten als bijv. de sisal die wèl zeer goed droogte kan weerstaan, doch eerst na 4 à 6 jaar productief wordt.

Op onze eilanden is dan ook ongetwijfeld plaats voor rendabele landbouwondernemingen. De sisal, waarvan nu twee jaar geleden door de „Eerste Sisal Cultuur Mij." een proefaanplant van 200 hectaren werd aangelegd, heeft de periode van 18 maanden, waarin geen regen viel, op alleszins bevredigende wijze doorstaan. Kleine aanplantingen van kokospalmen hebben bewezen, dat copra een artikel is, dat in niet onaanzienlijke hoeveelheden door onze eilanden op de markt zou kunnen worden gebracht. Op St. Eustatius en op St. Martin breidt de katoencultuur zich langzaam maar zeker uit en Saba met zijn talrijke ravijnen en zijn vochtige atmosfeer is als het ware aangewezen op de productie van de fijnere pisangsoorten.

Voor emigratie der landbouwende bevolking onzer eilanden bestaat dus geen reden en, indien er nu een beroep moet worden gedaan op de Nederlandsche liefdadigheid om haar te hulp te komen, is dit slechts hieraan toe te schrijven, dat de hulpbronnen der kolonie nog niet ten volle tot ontwikkeling zijn gebracht."

De schrijver weet slechts één afdoend middel om een ramp, als de tegenwoordige, te voorkomen, en dat is: men voere kapitaal naar Curaçao.

Het is echter zeer moeilijk Nederlandsch kapitaal voor Curaçao los te krijgen. Onze West staat nu eenmaal in een kwaden reuk en de ondervindingen in Suriname opgedaan, geven aanleiding tot deze slechte reputatie, doch Curaçao, met zijn handelsverkeer en overvloedige werkkrachten, kan niet over ééne kam met Suriname geschoren worden.

De heer Hamelberg vervolgt:

„In den vreemde schijnt men dit beter in te zien dan in ons eigen land. Althans — ofschoon door enkele in Curaçao belangstellenden hier te lande in samenwerking met mij tot nu tevergeefs werd getracht voldoend Nederlandsch kapitaal te vinden voor de uitbreiding van de katoencultuur op St. Eustatius en op St. Martin en van de sisalcultuur op Curaçao, is nauwelijks uit den aanplant der Eerste Sisal Cultuur Mij. gebleken, dat hare onderneming rendabel belooft te zijn, of het bericht komt tot ons, dat de firma Basel Viner & Co., te Liverpool, op Curaçao 4 (zegge vier) der grootste plantages, te zamen ongeveer 1/8 uitmakende der geheele oppervlakte van het eiland, heeft aangekocht voor een gecombineerde sisal- en cocos-onderneming.

Mocht dit voorbeeld worden nagevolgd! Maar dan liefst niet door vreemdelingen, doch door onze eigen kapitalisten en cultuurmannen, opdat de voordeelen die onze kolonie aanbiedt, terecht komen, waar zij thuis behooren."

Na ook andere terreinen voor nuttige geldbelegging besproken te hebben, zegt de schrijver:

„En „last but not least", zij de aandacht gevestigd op het maken van havenwerken op Curaçao, teneinde het eiland ten volle te doen profiteeren van de a.s. opening van het Panama-kanaal.

In verband met dit laatste kan het zijn nut hebben er aan te denken dat, als de doorgraving der landengte van Panama een voldongen feit zal zijn, Curaçao met zijn gunstige ligging, zijn veilige haven met het daarachter gelegen ruim binnenwater (het Schottegat) en zijn nu reeds belangrijk kolenstation, voor meer dan een maritieme mogendheid een begeerlijke bezitting, zal worden. Vreemd kapitaal en daarmee vreemden invloed er heen te brengen is dus niet wenschelijk en ook daarom is het te hopen, dat wij Hollanders er voor zullen zorgen niet als het hinkende paard achteraan te komen."

— Doe dat toch niet. Ik zal mij van Maini laten scheiden. Allahs wil geschiede!

— Zoo, hernam Sadhu, ge kunt dan toch nog naar rede luisteren. Kom nu morgenavond bij ons. Ik zal zorgen, dat de getuigen aanwezig zijn, zoo ook Eraf met de d e n m o h u r.

Ramzau bracht een slapeloozen nacht door en den volgenden dag was hij zeer teneergeslagen. Zoodra de avond aanbrak, ging hij naar Simulgachi. Er waren verscheiden menschen op de binnenplaats van Sadhu's woning verzameld. Aan de eene zijde zaten Maini en eenige andere vrouwen met gesluierd gelaat; Esaf en de getuigen zaten tegenover haar. Tusschen hen in lag een mat, waarop een kist vol met geld stond. Ramzau werd niet begroet, toen hij kwam en moest op zijn hurken gaan zitten, naast Sadhu.

Muselmansche echtgenooten kunnen zich van hun vrouwen ontdoen door tot drie malen toe het woord t a l a g in het bijzijn van getuigen uit te spreken. Iedereen veronderstelde, dat Ramzau de formule zou uiten, die Maini van hem los zou maken, maar hij bleef doodstil zitten, met neergeslagen oogen. Na verloop van een paar minuten stond hij op en Maini aanziende, was hij juist op het punt iets te zeggen, toen zij eensklaps opsprong en haar hand op zijn arm leggende, zeide:

— Je zult toch niet gaan scheiden van je trouwe echtgenoot, die je zoo innig bemint en die je zoo gelukkig heeft willen maken? Wat heb ik gedaan om aldus behandeld te worden?

Er ging een gemompel door de menigte, maar Sadhu hief de hand op om stilte te gelasten.

— Dwaze meid, riep hij uit, wil je dan teruggaan naar je schoonmoeder, die je haat en mishandelt? Zal Ramzau je voldoende kunnen beschermen? En daarop vroeg hij haar fluisterend: Ben je je leven wel veilig bij die menschen?

— Leven en dood zijn in Allahs hand, hernam Maini. Het is Zijn heilige wil, dat wij menschen onze bestemming zullen vervullen en de mijne is om mij aan mijn man te wijden. Ik zou hem niet willen ruilen zelfs voor H a t i m F a i (een bekende Bengaalsche fabel-held, zeer rijk en zeer edelmoedig) en daarop naar Ramzau toegaande, vroeg zij hem, met haar melodieuse stem: Je wilt mij toch immers niet kwijt zijn?

— Neen, snikte hij; ik wil nooit scheiden van mijn grootste schat. Ga met mij mede naar huis en wees niet bang voor de tong van mijn moeder. Zij heeft voor goed mijn huis verlaten en ik zweer bij Allah, in het bijzijn van al deze menschen, dat zij nooit meer bij ons in huis zal wonen. Jij, Maini, zult de eenige meesteres in mijn woning zijn.

Maini was overgelukkig door deze woorden. Zij klapte van vreugde in de handen en daarop de kist met geld opnemend, zeide zij tegen den teleurgestelden Esaf:

— Neem uw ropijen maar weder mede; ik ga met mijn man naar huis terug.

Zij nam Ramzau bij de hand en geleidde hem de deur uit, terwijl de anderen hen vol verbazing nastaarden. Maar zij, die Maini's lief, geduldig karakter hebben leeren kennen, zullen geenszins verwonderd zijn te vernemen, dat er nadien geen enkele wolk meer aan haar huwelijkshemel zichtbaar werd.

Station voor Maalderij en Bakkerij te Wageningen,

ONDER RIJKSTOEZICHT.

De Directeur van het Station voor Maalderij en Bakkerij te WAGENINGEN brengt ter kennis van belanghebbenden, dat de firma

B. DERKSEN,

Broodfabriek „De Oude Vette Hen"

te 's-GRAVENHAGE, Drie Hoekjes 4,

den verkoop van haar Brood onder contrôle van het Station heeft gesteld.

De Directeur voornoemd:
A. BOONSTRA.

„TRANSVALIA"

PRINS HENDRIKSTRAAT 74, DEN HAAG.

ONDERGOEDEREN
OOK IN ECHT JAEGER.

GEOPEND

de nieuw ingerichte Heeren-Kleêrmakerij

van **WILLEM VAN HOUT,**

PIET HEINSTRAAT 19 - DEN HAAG.

MIDDELPRIJZEN bij PRIMA STOFFEN.

GROOTE VOORRAAD.

M. SENTEUR,

Magazijn van SALON-, EET- en SLAAPKAMER-MEUBELEN, TAPIJTEN, Enz. Enz.

MEUBELMAKERIJ, BEHANGERIJ en STOFFEERDERIJ.

Complete Meubeleering -:- Verhuizingen.

TOCHTLATTEN met plaatsing 30 Cent per Meter.

Weimarstraat 172 - DEN HAAG.

MAGAZIJN INSULINDE

62 SPUISTRAAT. - Telefoon 3687. - DEN HAAG.

Beslist **goedkoopst** en **soliedst** adres voor Dames-, Heeren- en Kinder-Ondergoederen. — Onze prijzen zijn **ver beneden** elke concurrentie. -:- -:- -:- -:-

SPECIAAL INGERICHT voor Indische Families.

VACANT

L. LANGE

LEVERANCIER VAN Z. K. H. PRINS HENDRIK DER NEDERL. HERTOG VAN MECKLENBURG.

LANGE VOORHOUT no. 86, Tel. no. 829, 's-GRAVENHAGE.

Havana-, Hollandsche- en Duitsche SIGAREN SIGARETTEN.

H.H. Ambtenaren B. B., verlofgangers.

Opleiding — mondeling en schriftelijk — aangeboden voor het z.g. **KLEIN en GROOT NOTARIS-EXAMEN,** alsmede voor het Hollandsch notarieël Staats-Examen, door cand.-notaris, die in BATAVIA tal van candidaten met succes heeft opgeleid. Billijke conditiën. Zich aan te melden: **LAAN VAN MEERDERVOORT no. 278, DEN HAAG.**

Eenige voormannen b/h. te Antwerpen gehouden Taal- en Letterk. Congres v/h. Alg. Ned. Verbond.

Van links naar rechts, zittend, de heeren: Prof. Heeres, Van der Cruyssen, Marcellus Emants, Dr. Kiewit de Jonge, Pol de Mont, Fabius, en Fock. Daarachter staande, de heeren: Engelenburg, Poelecke, Ern. Claes, Broekhuyzen, Van Resseler, De Ridder, Van Pruymberseck, Van Kuyck, Prof. Bloch, dr. Marten Rudelsheim.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Pensioenen van Inlandsche ambtenaren en van hunne weduwen en weezen in Nederlandsch-Indië.

In aansluiting met hetgeen in Het Koloniaal Weekblad van 6 April 1911, no. 14, werd vermeld betreffende de oprichting van een weduwenpensioenfonds voor Inlandsche ambtenaren in Ned.-Indië, zij hier thans aangehaald een lezing daarover door een lid van Mangoenhardjo in de algemeene vergadering dier vereeniging gehouden. Daarbij werd in de eerste plaats gewezen op het feit, dat vóór het jaar 1887 de Inlandsche ambtenaren, na eervol ontslag, bij wijze van gunst, onderstand van het gouvernement ontvingen. Bij 't vaststellen van het bedrag, werd het Europeesch pensioenreglement nagenoeg geheel gevolgd, terwijl na 28 jaren ¼ en na langer dienst tot ½ van het traktement werd toegekend. Regenten met den titel van Adipati ontvingen minstens *f* 400 's maands. Ook de weduwen deelden in die gunst. Gewoonlijk kregen ze de helft van den onderstand harer echtgenooten.

Gedurende meer dan 40 jaren was het toekennen van dezen onderstand regel, waardoor men langzamerhand tot de meening kwam, dat het in de bedoeling der Regeering lag, de Inlandsche ambtenaren en hunne weduwen onderstand te verleenen. Dat ze daarvoor niet behoefden te contribueeren, schreef men toe aan de consideratie van het Gouvernement, dat de Inlandsche ambtenaren beneden den rang van regent slechts weinig traktement hadden.

Het was dan ook een zeer onaangename verrassing, toen bij Staatsblad 1887 no. 192 werd bepaald, dat de Inlandsche ambtenaren eerst na 30 jaren dienst aanspraak konden maken op pensioen en dan slechts zelden meer dan ¼ van het traktement. Wel behoefden ze daarvoor niet te contribueeren, maar de langere duur van den dienst en het mindere bedrag van hun pensioen was voor hen een zeer groote teleurstelling. Tot overmaat van ramp werd tegelijk met de afkondiging van bovengenoemd Staatsblad bekend gemaakt, dat voortaan slechts bij uitzondering onderstand zou worden verleend aan weduwen van Inlandsche ambtenaren, n.l. alleen aan die van regenten en andere Inlandsche ambtenaren, die dochters of kleindochters zijn van regenten of andere aanzienlijke personen.

Waarschijnlijk ging de Overheid uit van 't denkbeeld, dat de nagelaten betrekkingen van de Inlandsche ambtenaren wel niet onverzorgd zouden blijven, rekenende op den grooten liefdadigheidszin van de Inlanders, of wel, dat het niets was, dat weduwen van landsdienaren, die een zekere positie in de Inlandsche maatschappij hebben ingenomen, tot armoede vervielen.

Naar het algemeen gevoelen zouden echter financieele overwegingen tot den harden maatregel hebben geleid.

Om het verleenen van steun te kunnen bestendigen, ging het Gouvernement er evenwel niet toe over de betrokkenen daarvoor een voldoende bijdrage te doen betalen; wellicht vreezende, dat dit ontevredenheid zou veroorzaken.

Maar sedert lang zien de Inlandsche ambtenaren de billijkheid om te contribueeren in, ten einde genoeg onderstand voor hen en hunne weduwen en weezen te kunnen krijgen, als het Gouvernement daartoe aan geld gebrek heeft. Men vindt het beter, dat men wat betaalt, dan een minder goede pensioenregeling en onthouding van steun aan de weduwen.

De gevolgen van den laatstgenoemden maatregel blijven niet uit. Vele weduwen van Inlandsche ambtenaren, w.o. zelfs van patih's en wedono's, lijden een treurig bestaan. Dikwijls moeten zij een beroep doen op de liefdadigheid van verwanten of vrienden.

De vrouwelijke familieleden van regenten verkeeren in een betere conditie dan de mannelijke, want eerstgenoemden kunnen nog onderstand krijgen, maar de weduwen van laatstgenoemden niet, als zij zelf tenminste niet tot een regentenfamilie behooren.

Men zou nu kunnen tegenwerpen, dat de Inlandsche ambtenaren dan maar ieder voor zich tijdig moeten zorgen vóor hunne nabestaanden, doch als men nagaat, dat ten dezen opzichte voor de Europeesche ambtenaren regeeringsbemoeienis noodig is, hoeveel te meer is zulks dan het geval voor de meer zorgelooze Inlandsche. Van hoogerhand werd de zaak van het weduwen- en weezenpensioen reeds eenige malen ter sprake gebracht en daarom had men hoop, dat zij te eeniger tijd door het Gouvernement geregeld zou worden, maar nu, 23 jaren later, hoort men niets daarvan.

„Het wordt tijd, dat wij een poging in die richting wagen," zeide de spreker. „Verder zouden wij het zeer in ons belang achten, wanneer wij genoodzaakt werden om maandelijks een zeker bedrag van ons traktement, bv. 5 %, af te zonderen, ter deponeering in de postspaarbank of ander geldinstituut, naar goedvinden van het Gouvernement, tot het vormen van eenig kapitaal, maar dat wij, zoo noodig, eerst na een zekeren tijd, bv. om de 5 jaren, er uit mogen halen. Wij zouden dat wel zelf kunnen doen, doch het is bij ons in het algemeen nog noodig, dat daarvoor dwang wordt uitgeoefend. Maar deze zaak zullen wij eerst later aan de orde stellen.

„Het is onze dure plicht om naar vermogen voor onze nagelaten betrekkingen te zorgen. Wij moeten dus bereid zijn daarvoor eenige procenten van ons traktement op te offeren. De Inlandsche ambtenaren komen daarmede wel niet toe, maar of ze wat daarvan afstaan of niet, een tekort hebben zij toch."

In verband met het bovenstaande wordt nu voorgesteld om een rekest aan het Gouvernement te presenteeren tot verbetering van de pensioenen der Inlandsche ambtenaren op denzelfden voet als die van de Europeesche, nl. dat men na 20 jaren dienst ¼ en elk jaar langer 1/20 daarvan, weer tot een maximum van 3/8 van het activiteitstraktement krijgt en toekenning van pensioenen aan hunne weduwen en weezen, met betaling van contributies ter bestrijding van een gedeelte van de daarvoor noodige kosten.

Het Reglement van de pensioenen der weduwen en weezen moet door deskundigen worden opgemaakt, in verband met de volgende desiderata. De weduwen krijgen 1/8 van het gemiddelde van het door hare mannen gedurende de laatste 2 jaren genoten gemiddelde activiteitstraktement, met een minimum van *f* 5 's maands. Alleen de eerste vrouw geniet pensioen. Pensioenen van hertrouwde vrouwen houden op. De weezen krijgen pensioen tot hun 21-jarigen leeftijd of vroeger trouwen, dan wel verkrijgen een maandelijksch inkomen van minstens *f* 10. Hunne pensioenen worden gedurende het leven hunner moeders, die pensioenen krijgen als hieronder vastgesteld, ten opzichte van het inkomen van het hoofd van het gezin, als boven omschreven, namelijk voor 1 tot 5 kinderen en meer achtereenvolgens 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 11½, 12, 12½, 13, 13½, 14, 14½ en 15 % met een minimum van respectievelijk *f* 2, *f* 3, *f* 4, *f* 5.5, *f* 6, *f* 6.5, *f* 7, *f* 7.5, *f* 8, *f* 8.5, *f* 9, *f* 9.5, *f* 10 's maands.

Bij het overlijden of hertrouwen van bovengenoemde moeders worden de pensioenen der weezen verdubbeld.

Bij de Europeesche ambtenaren bedraagt de contributie voor het ambtenaren-pensioenfonds 2 % en de gewone bijdrage van dat voor weduwen en weezen 5 % van het traktement en de buitengewone één maand bezoldiging bij indiensttreding en nog eenzelfde bedrag bij trouwen. Bij traktementsverhoogingen moet telkens het meerdere van een maand worden gestort.

Het kwam spreker voor, dat een dergelijke bijdrage voor het Inlandsche pensioen-, weduwen- en weezenfonds wel voldoende zal zijn.

Wel hebben Inlanders in den regel meer kinderen dan Europeanen, maar daar tegenover staat, dat zij meestal langer dienen en dus langer contribueeren. Een behoorlijke registratie van de leden van de gezinnen der deelgerechtigden en mutaties onder hen

LUXEBROOD-FABRIEK
PAUL C. KAISER
Hofleverancier.
ENGELSCHE CAKES
Prima en gewone, in verschillende smaken.
TULBAND in verschillende grootte.
Prima en gewoon KRENTENBROOD.

N. LOEB, Noordeinde 109.
Kleeding en Meubileering op termijnbetaling.
20 gulden, per maand 2 Gld.
40 „ „ „ 4 „
60 „ „ „ 5 „

Modemagazijn „BRUSSEL",
Weimarstraat 61 :-: DEN HAAG.
Speciale verkoop van
GEGARNEERDE DAMES-, JONGE DAMES- en KINDERHOEDEN.
CHAPELLERIE en BONTWERKEN.
AUG. W. J. BRÜNINGS.

VACANT

C. HOYNG,
SPUISTRAAT 20/22 - DEN HAAG.
Amsterdam - Utrecht.
Onze geïllustreerde catalogus is een uitstekende handleiding om zich op huishoudelijk gebied in te richten.
Tafelserviezen - Glaswerk - Lepels
Vorken - Messen - Gasolinelampen.
PRIJSCOURANT GRATIS.

DE BAS & Co., Bankiers
HEERENGRACHT 17 - 's-GRAVENHAGE
BELASTEN ZICH MET ALLE
BANKZAKEN.
SAFE-INRICHTING.

Telefoon H 7057.
C. P. A. NICOLAÏ
Specialiteit in HEEREN-MODEARTIKELEN
RUIME KEUZE. NIEUWSTE MODELLEN.
DUNKLERSTRAAT 33 HOEK VALERIUSSTRAAT.

zou natuurlijk noodig zijn. In het begin moet men zich tevreden stellen met de opgaven der familiehoofden.

Bij twijfel aangaande leeftijd beslissen de regenten voor welken ouderdom de familieleden moeten worden ingeschreven. Dit kan een begin worden van de invoering van een burgerlijken stand onder de Inlanders. De weduwen, die nu in den regel onderstand van het Gouvernement kunnen krijgen, zullen bij de regeling niet veel winnen, maar het verkrijgen van onderstand zal dan niet meer afhankelijk zijn van de inzichten dergenen, die over het al of niet toekennen daarvan moeten adviseeren, terwijl de kinderen, die nu van hulp verstoken zijn, ook steun zullen krijgen. De regenten zullen met hun invloed veel kunnen bijdragen om het doel te bereiken.

Van de voorgestelde regeling zullen zij zelf niet in die mate als de subalterne ambtenaren profiteeren, maar met het oog op de thans bij hen heerschende verlichte denkbeelden over het maatschappelijk leven, gelooven wij, dat ze genegen zullen zijn om de belangen van hunne ondergeschikten te behartigen.

Over deze lezing werd onderling van gedachten gewisseld. Allen konden zich vereenigen met de strekking ervan.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Een Indo-Chineesche Vereeniging in Nederlandsch-Indië. Volgens een mededeeling in de Perniagaän van 18 Mei 1912 no. 111, zijn in Ned.-Indië besprekingen gaande over de oprichting van een Indo-Chineesche Vereeniging. Zelfs hebben de plannen reeds zekere vormen aangenomen, die in het kort hierop neerkomen, dat het bijeen te brengen kapitaal eene som van ƒ 200.000 zal moeten bedragen; voorts dat het bestuur zal bestaan uit leden, die zich op geheel onbaatzuchtige wijze aan de belangen der Vereeniging zullen wijden, dat aan 't hoofd zal staan een Directeur-Administrateur met een bezoldiging van ƒ 250 per maand, met jaarlijksche verhoogingen van ƒ 50 's maands, tot een maximum van ƒ 500, benevens een zeker aandeel in de winst, en dat het traktement van den secretaris, tevens kassier, door het bestuur nader zal worden vastgesteld.

De Directeur-Administrateur zal, in overleg met het bestuur, aan die jongelieden, die de Chineesche of de Hollandsch-Chineesche school, om welke reden dan ook, niet kunnen bezoeken, gelegenheid geven zich te bekwamen in verschillende ambachtsvakken, als schoenmaker, kleermaker, blikslager, goudsmid, ijzersmid, timmerman, verver, koekebakker enz. enz.

Het spreekt vanzelf, dat dit loffelijk streven door een ieder zal worden geprezen, doch, of hetgeen men zich op de aangegeven wijze voorstelt te doen, ook praktisch uitvoerbaar zal zijn, meent de heer Lie, de schrijver van het artikel, te moeten betwijfelen, op grond van de navolgende redenen.

Hij wijst daarbij in de eerste plaats op het feit, dat het bijeenbrengen van een kapiaal van twee ton gouds geen eenvoudige zaak is, en dat zulk een bedrag, al is het ook aanwezig, in elk geval veel te gering is om het onderwijs van zulk een groot aantal ambachten op den duur te bekostigen. Verder is hij van meening, dat een bestuur, dat zich geheel belangeloos aan eene zaak wijdt en waarvan de deel uitmakende leden gewoonlijk wel hun eigen zaken zullen hebben, bezwaarlijk gedrongen kan worden tot het volgen van een bepaalde richting, terwijl het de vraag zal wezen, of de Directeur-Administrateur, met zijn niet onaanzienlijk traktement, zich wel voor zijne omvangrijke taak kan voorbereiden. Behalve deze principieele bezwaren, mag ook niet uit het oog worden verloren, dat in de bedrijven, welke boven werden genoemd, reeds verschillende bazen werkzaam zijn en dat de bekwaamsten onder hen er de voorkeur aan zullen geven zelfstandig te blijven, hetgeen geldelijk voordeeliger is dan dat zij als vaste onderwijzers in één der ambachten in dienst van eene Vereeniging optreden. Men kan trouwens het onderwijs van die lieden in geen geval gelijk stellen met dat van de ambachtsscholen.

De schrijver beveelt om die reden aan, dat elk gilde een eigen Vereeniging zal vormen op de wijze zooals de Indo-Chineesche Vereeniging zich voorstelt te doen. Zij zouden dan, na het kapitaal bijeen te hebben gebracht, fabrieken kunnen oprichten en daarin de bekwaamsten van hun gilde te werk kunnen stellen om aan het onderricht leiding te kunnen geven.

Men zou dan hen, die met vrucht de werkzaamheden hebben gevolgd en die over geen geld beschikken, aan kapitaal kunnen helpen en een kongsie kunnen laten vormen, waarin ook andere Vereenigingen aandeel kunnen nemen.

Contributies zouden echter moeten worden geheven en een reservefonds gevormd, dat tot hulp moet strekken in het geval dit noodzakelijk is. Een Vereeniging als de hier bedoelde, zou zich in verbinding kunnen stellen met de Chineesche Vereenigingen „Hoa-Siang-Tjong-Hwee" en „Tjong-Hoa-Keng-Kie-Hwee", die beide hetzelfde doel voor de Chineezen nastreven.

Gaarne geeft de schrijver echter zijne denkbeelden voor beter.

Een publicatie te Nanking verspreid. Volgens hetzelfde blad is in de maand April 1912 te Nanking eene publicatie verspreid, waarin aan alle militairen wordt verboden deel uit te maken van Vereenigingen of Geheime Genootschappen of deze op te richten.

Het is, zegt het geschrift, een eerste plicht van den militair liefde te hebben voor zijn land en de eensgezindheid te bewaren. Ter vermijding van geschillen en moeilijkheden nu, is thans aan de militairen opgedragen, om, voor het geval zij nog deel uitmaken van eene Vereeniging of van een Geheim Genootschap, zich van de ledenlijst te laten afvoeren; zullende bij niet-opvolgen van de gegeven bevelen, geen vergiffenis worden geschonken.

Indische gelden ten behoeve van Groot-China. Den 16 Mei 1912 had, volgens de Djawa Tengah van den volgenden dag no. 112, eene ontmoeting plaats van eenige toonaangevende Chineezen ter hoofdplaats Djocacarta en den aldaar verblijf houdenden Chineeschen gezant. Deze laatste maakte volstrekt geen bezwaar de verklaring af te leggen, dat het doel van zijn komst was gelden uit Nederl.-Indië bijeen te brengen tot versterking van de Chineesche staatskas, welke dien steun ten zeerste noodig had.

De aanwezige Chineezen vertegenwoordigden de Handelmaatschappijen „Hian-Goan", „Siauw-Hong", „Kwik-Hoa-Tong", terwijl verder nog aanwezig waren de heeren Lie-Ngo-San, Lie-Kwiro-Tjoe e. a.

De heer Lie-Ngo-An gaf ƒ 200, de heer Kwik-Djoen-Eng ƒ 3000, de heer Tan-Bie-Ie ƒ 100 en de Handelmaatschappij „Lie-Tjin-Bian" ƒ 1000.

De schrijver prijst in hooge mate deze bewijzen van liefde voor het Moederland en hoopt, dat dit gegeven goede voorbeeld zal moge gevolgd worden door alle vermogende Chineezen in Ned.-Indië, die daartoe in staat zijn en die op die wijze een goede zaak steunen.

De leden v/h. Int. Kol. Instituut, dat onlangs te Brussel vergaderde (niet voor de pers toegankelijk).

Van links naar rechts, zittend, de heeren: Dernburg, Camille Janssen, colonel Soling, Lord Reay, Von Lindequist; Staande de heeren: Pynacker Hordijk, J. T. Cremer, dr. H. Rasghen, dr. Thilenius, Diderrich, Pierre Doreste, T. Cattier, Edmond Janssens, Pierre Ortt, Graaf de Penha Garcia, Herbert Speyer, dr. H. Ziemann, Arthur Girault, A. J. Wouters, baron E. C. Sweerts de Landas Wyborgh, R. A. van Sandick, D. Fock, Moritz Schauz, K. Von der Heydt, J. Chailley, dr. C. H. Becker, dr. A. A. W. Hubrecht, R. P. Piolet, dr. E. B. Kielstra, dr. G. H. Anton, M. C. Eschauzier, J. H. Abendanon.

HERMAN VOORHOEVE BLOEMIST
ZOUTMANSTRAAT 40c - DEN HAAG,
levert behalve prachtige levende bloemen en planten, bouquetten, bloemwerk, ook zeldzame schoone kunstbloemen en bladeren.
Bij uitstek geschikt voor verzending naar OOST- en WEST-INDIË.

Geïmporteerde Amerik. Schoenen
HEALTH SHOES.
HEULSTRAAT 11
M. A. GREVE - Telef. 417
Specialiteit „EIGENGEMAAKT SCHOEISEL".

A. SCHRÖDER & Co.
GROENMARKT 25/26 's-GRAVENHAGE
GROOTE KEUZE
NAJAARS-, HERFST-
EN
WINTERSTOFFEN
Vraagt onze uitgebreide Stalen-Collecties.

KUNST-ATELIER
van GOUDEN en ZILVEREN WERKEN
in diverse stijlen.
REPARATIE- en GRAVEERINRICHTING.
CHR. J. P. DE RUITER, CORN. SPEELMANSTRAAT 31 en WILHELMINASTRAAT 69.
's-GRAVENHAGE.

J. VAN MOORSEL,
SCHOOLSTRAAT 27 - Telephoon 2014.
EERSTE HUIS in Stoffen,
Katoentjes en Flanellettes.
Specialiteit in Witte Goederen en Lingerie's.

F. C. DE BRUYN MAGAZIJN VAN KOLONIALEWAREN EN COMESTIBLES
Levert uitsluitend eerste kwaliteit tot billijke prijzen.
Bij betaling per week of à contant 2 % korting.
" " " maand 1 % "
INGREDIËNTEN VOOR DE RIJSTTAFEL.
DANCKERTSTRAAT 43. TELEFOON 3361.

VACANT

ALOM BEKENDE MERKEN
van goede qualiteit, welke tevens goedkoop zijn, te voeren is in het voordeel van elken handelaar. Wendt U daarom tot ons om prijzen voor TOUR BOWN EN GLORIA (W. K. C.) RIJWIELEN, welke door de grootste tokohouders in Oost- en West-Indië reeds worden verkocht en met succes. Voor BANDEN en RIJWIELONDERDEELEN kunnen wij U de meest voordeelige prijzen maken. Aanbevelend,
S. VAN DER BIJL, Waterlooplein 96/8, AMSTERDAM.

TOKO BAHROE
Van Kinsbergenstraat 126, bij de Prins Hendrikstraat, DEN HAAG. Intercomm. Tel. 4796.
SPECIAAL ADRES VOOR GOEDE SAMBALLANS EN BOEMBOE'S.
Firma BARNAS & DIEMERS, Importeurs.

Van Vreemde Koloniën.

MAROKKO.

Moelai Hafid, ex-Sultan van Marokko, op reis door Frankrijk.

Daar begint 't al. De Spaansche Correspondencia Militar meent voor Frankrijk geen andere uitkomst te zien, dan een expeditie met 100.000 man. Ja, dat is de Sp. manier en tevens die van ieder, die een gemakkelijke oplossing zoekt voor een moeilijk politiek vraagstuk. Maar waar 't geldt „la conquête d'un peuple, la domination et la pacification d'un pays", brengt dit middel niet bij 't einddoel. 't Kan noodig zijn hier of daar een harden slag uit te deelen om den invloed van een bepaald persoon te fnuiken, zooals in Zuid-Marokko dien van den pretendent-sultan El Heiba; om in een bepaald gebied even, noodgedwongen, tot groote machtsuiting te komen, zoo misschien om de 9 Europ. gevangenen te bevrijden — misschien!? — maar, als het volk inderdaad in verzet is, brengt zulk een veldtocht door een Oostersch land de blijvende onderwerping en pacificatie niet, deze kan alleen verkregen worden door een volhardend, stelselmatig veldwinnen, en tegelijkertijd bevestigen van het gezag.

Moge Frankrijk niet luisteren naar de deskundige militaire adviezen van zijn vriend-mededinger, die zelf ook niet op verblijdend succes kan wijzen; laat het zich houden aan zijn voornemen om vooral stelselmatig te werk te gaan.

BRITSCHE KOLONIËN.

't Bezoek van den eersten minister van Canada, Borden, aan Engeland zou niet compleet zijn geweest, wanneer er geen poging gedaan ware om zijn inzichten te leeren kennen over het vrouwenkiesrecht. 't Verloop van de hiertoe ondernomen poging is eigenaardig humoristisch getint geworden. In de eerste plaats al doordien Borden vlak na elkander een afvaardiging ontving van de strijdvaardige voorstandsters en een van de weerspannige tegenstanders; maar ook door de woordenschermutseling van het onderhoud. 't Hoofd van de deputatie der Women's Social and Political Union, Mej. R. Barrett, gaf als voornaamste reden van het gevraagde onderhoud op, van den minister te willen vernemen of hij voornemens is bij terugkeer in C. voorstellen aanhangig te maken om de vrouwen kiesrecht te doen krijgen op gelijken voet als de man. De Canad. leden van de Union hadden aan het bestuur advies gevraagd hoe de zaak in die kroonkolonie te bevorderen, van het antwoord van den minister zou afhangen of den raad zou moeten gegeven worden al dan niet een weg te volgen, zooals die in Engeland noodgedwongen is ingeslagen. Een ander lid der commissie, mevrouw Tuckwell drong aan op de noodzakelijkheid om den handel in blanke slavinnen in de havens en aan de stations tegen te gaan.

Canada's premier verklaarde gaarne steun te geven tot elken wettelijken maatregel om den handel in blanke slavinnen tegen te gaan; hij verzocht mevr. Tuckwell een memorie in te dienen, waarin de gegevens voorkomen, die zij ter bevordering van dit doel beschikbaar kan stellen. Ten opzichte van het vrouwenkiesrecht, wees hij op de tegenelkander ingaande stroomingen, zoodat hij nu na elkander geprest zou worden mede- en tegen te werken.

In antwoord op de hem gestelde vraag, verklaarde hij het bedoelde voornemen niet te hebben, de strekking van de vraag scheen op onbekendheid met de Canadeesche instellingen te wijzen. In de 9 provinciën van Can. is alles wat de verkiezingen betreft in handen van het bestuur der provincie, het parlement heeft daarop geenerlei invloed. De verkiezingen voor 't parlement zijn, volgens een wet, die 15 jaar oud is, in elke provincie geregeld naar de grondslagen, welke deze voor haar eigen bestuur aanneemt. Veranderingen in deze bepalingen zijn in overweging en daarbij zal ook het vrouwenkiesrecht wel in beschouwing komen. Gaf dit niet wat de deputatie wenschte te weten, dan zal zij zich voor meer afdoende maatregelen tot de besturen der provinciën moeten wenden. Overigens had de spreekster een verkeerde methode gevolgd als zij in haar toespraak een bedreiging had willen leggen, de minister was ten volle bereid naar voorstellen en argumenten te luisteren en deze in overweging te nemen, maar wanneer geduld wordt op maatregelen die hen zouden hinderen in- of afbreuk doen aan zijn vrijheid van bewegen als staatsman, dan stelde hij er prijs op te verklaren, dat dergelijke maatregelen op hem zeker niet de verwachte uitwerking zouden hebben.

Hij meende ook, dat de vrouwen in Canada wel haar eigen zaak zouden bepleiten, hij vond dat de Engelsche vrouwen haar zelfs onrechtaandeden door dit voor haar te willen doen.

Mejuffrouw Barrett besloot haar dankbetuiging met twijfel uit te drukken of de verklaringen van Borden wel geheel voldoende geoordeeld zullen worden.

Voor de National League for Opposing Woman Suffrage was kolonel Le Roy-Lewis woordvoerder. 't Onderhoud als zoodanig had weinig interessants, daar men zich bepaalde, tot een korte bespreking, zonder vragen of conclusiën.

***

Nu wij het over dit onderwerp hebben, is het wel belangwekkend den, dezer dagen bekend gemaakten, uitslag te vermelden, van de telling der stemgerechtigde vrouwen in de zes staten van N.-Amerika, waar zij in April 1910 — toen de telling plaats had — kiesrecht hadden.

't Totaal aantal der vrouwen, die den vereischten leeftijd van 21 jaar bereikt hadden, was in de 6 staten: 1.346.925. Van dezen waren 654.784 blanken geboren Amerikanen; 333.925 bl. in Amerika geboren van vreemde afkomst; 327.682 bl. immigrées; 13.488 negerinnen; 17.046 Indianen of Aziaten. Men ziet dus geen uitsluiting wegens kleur of herkomst.

***

In eene zitting van den Staatsraad van Serawak, heeft Rajah Brooke op den toenemenden bloei van het land gewezen, vooral door de uitbreiding der cultures, waaronder die van rubber en peper bovenaan staan, en op de bestrijding van eenige misstanden, hij hoopte zelfs aan het koppensnellen een einde te kunnen maken.

De inkomsten moeten verkregen worden uit rechtvaardige bronnen en niet door verkoop van land, dat aan de inboorlingen of maatschappijen behoort. Hij bracht een plan ter sprake tot het vormen van een raad van oud-inwoners van Sarawak in Londen, om de belangen van het land in Eur. te verdedigen wanneer deze of de integriteit bedreigd worden. Hij vreest niets zoolang als hij zelf het bestuur in handen heeft, maar het is voorzichtig verder vooruit te zien, en in de toekomst meent hij zal zulk een raad een waakzaam oog moeten houden over de gebeurtenissen in Europa, die van beteekenis kunnen worden voor Serawak.

***

Generaal Botha heeft in een rede te Frederikstad in Transvaal gehouden, gezegd, dat de tijd zou komen, waarin Zuid-Afrika eigen oorlogsschepen zal moeten bouwen ter verdediging van zijn handel.

Zooals men weet, is de Austral. Statenbond reeds in het bezit van een eigen vloot en wordt aan de voltooiing van een groot vlootplan druk gewerkt. Nieuw-Zeeland heeft aan het moederland groote oorlogsschepen gegeven, en laat zijn verdediging ter zee aan de Britsche admiraliteit over. Voor Canada schijnt het voornemen te bestaan: een eigen smaldeel onder opperleiding van de Br. admiraliteit. Nu zou, met Transvaal de vierde kroonkolonie zich in een vlootpolitiek begeven. Welk stelsel zal zij hierbij kiezen?

DUITSCHE KOLONIËN.

't Is reeds een soort instelling geworden dat een nieuwe minister van koloniën zijn werkzaamheid met een reis door ons Afrik. gebied begint, aldus ongeveer de aanvang van een artikel in de D. Kol. Zeitung van 24 Aug., waarin herinnerd wordt aan de tochten van Dernburg, v. Lindequist, Dr. Conze en thans van Dr. Solf.

Deze laatste is door Duitsch Z.-W.- en Britsch Z.-Afr. en Duitsch O.-Afrika getrokken, vergezeld van zijn echtgenoote, eenige hooge ambtenaren en den ondervoorzitter van de D. Kolonialgesellschaft, generaal-luitenant Fehr-v. Gayl.

Lichamelijk en geestelijk stelt de reis hooge eischen. Dagelijks andere indrukken, andere omgeving, en na vermoeienden tocht weer andere menschen te woord te staan, over lastige, onbescheiden vragen soms, in toespraken en toasten ook; onverpoosd opnemen van nieuwe, vreemde toestanden en van moeilijke, ingewikkelde vraagstukken van den meest uiteenloopenden aard.

Volgens den weergegeven indruk zouden van de leiding van Dr. Solf groote zaken tot ingrij-

penden vooruitgang te verwachten zijn voor het Schutzgebiet, en zou de kans op verwezenlijking te grooter zijn door het tot stand komen der „Südwestafrikanische Bodenkreditgesellschaft", die in een vaak gevoelde leemte komt voorzien.

BELGISCHE KOLONIËN.

De B medewerker van La Dép. Col. breekt een lans voor een B. koloniale school. Aan zijn beschouwingen in het blad van 29 Augustus, ontleenen wij het volgende:

Alle koloniale mogendheden bezitten koloniale scholen, Nederland heeft sedert eenige jaren een Bestuursacademie, waar de ambtenaren voor de hoogere rangen bestemd, na een bepaald aantal dienstjaren, opnieuw twee studiejaren doorloopen. België bezit alles en alles, een koloniale cursus van... zes weken, een tijd zoo opvallend onvoldoende, dat de Union Col. Belge zich als eerste taak heeft gesteld nieuwe cursussen in het leven te roepen die 6 maanden zullen duren. Maar dan wordt nog niets gedaan voor de karaktervorming en voor de eigenlijke opleiding.

Slechts door een goed georganiseerde school zullen de jongelieden kunnen worden opgeleid tot ambtenaar en baanbreker in de koloniën.

DE PUTUMAYO-GRUWELEN.

De schanddaden, door Casement aan het licht gebracht, die in de boschstreken van Peru bedreven worden, om de oorspronkelijke bewoners te dwingen rubber te leveren, lieten wij buiten bespreking, daar zij niet in koloniën plaats vonden. Maar nu troffen wij dezer dagen een herinnering aan handelingen uit dat land aan, toen 't nog een Spaansche kolonie en de slavenhandel in volle toepassing was, terwijl het in onzen tijd gebeurde tot zekere hoogte misschien aan eenige koloniën als een spiegel mag worden voorgehouden. Het ging vroeger in Peru echt Spaansch toe. Nadien ontstond in het, republiek geworden, rijk gebrek aan werkkrachten na afschaffing van den slavenhandel. In Britsch Guyana werden Chineesche koelies ingevoerd, Peru volgde dit voorbeeld. Helaas, de oude toestanden herleefden weer. Zonder den naam trad de slavenhandel toch weer op. De behandeling der koelies werd zóó ergerlijk, dat de Chineesche regeering, na in 1874 een onderzoek te hebben laten instellen, de emigratie naar dit land verbood. Maar in 20 jaren waren reeds ongeveer 1.000.000 Chineezen er heen gebracht, van wien maar weinigen naar hun land terugkeerden.

Nogmaals heeft de oude geschiedenis zich blijkbaar herhaald. In de binnenlanden is nu de arme bevolking tot slachtoffer gemaakt. Zij zal haar redding niet mogen verwachten van haar eigen regeering en welke vreemde zal krachtig optreden?

Waar land in overvloed beschikbaar is, onttrekt de inboorling of de geïmmigreerde arbeider zich gaarne en gemakkelijk aan het zware werk hem door een meester opgelegd; vandaar dat men daar juist geweldmaatregelen ziet toepassen om de werkkrachten vast te houden. Zoodra al het land in exploitatie is, melden de werknemers zich van zelf aan. Nu dit is ingezien, is juist in eerstbedoelde landen — en daartoe behoort het meerendeel der koloniën — het nemen van maatregelen van overheidswege hoog noodig om machtsmisbruik te voorkomen. Dit inzicht is echter nog geenszins algemeen goed geworden. De regeering van Peru kent het nog niet — en zij staat in dit opzicht geenszins alleen. Veelal kan de regel gelden: hoe meer grond ter exploitatie beschikbaar, hoe minder maatregelen om den ontginner tot humaniteit te dwingen.

Wij knippen over Zuid-Amerika nog 't volgende bericht uit:

„De Braziliaansche bladen maken veel werk van de resultaten van een nieuwen tak van staatszorg: dien der bescherming en ontwikkeling van de inboorlingenstammen (Indianen) in de Braziliaansche binnenlanden. Het schijnt, dat die resultaten zeer bevredigend zijn. Men tracht de Indianen te brengen tot geregelden veldarbeid, in hun dorpen worden scholen en werkplaatsen gesticht, enz.

Maar ook enkele minder vreedzame beschavingsmiddelen moeten hier en daar worden toegepast. Zoo wordt thans een campagne gevoerd tegen de Botocudos-Indianen op de grens van de staten Santa Catarina en Para, om daar den vrede op te leggen aan de stammen, die elkaar onderling beoorlogen.

Reeds in 13 staten van Brazilië is de overheidszorg voor de belangen der Indianen in werking getreden, en tot dusver overal met volkomen succes.

HET PANAMAKANAAL.

De Times geeft, na ontvangst van de officiëele Amerikaansche stukken over de vrijstelling van tolrechten, die voor het Pan. kanaal aan de Amerik. kustvaarders verleend is, een lang artikel, waarin het blad echter geen nieuwe noot weet aan te slaan. Zij is in strijd met het Pauncefote-tractaat, op dit motief wordt gehamerd, maar opvallend is het achterwege blijven van een weerlegging van Taft's opmerking, dat elk land zijn eigen scheepvaart geldelijk steunen mag, en N.-Amerika alleen hiervan zou worden uitgesloten, als de Britsche opvatting ingang vond. Wij blijven van meening, dat hierin veel waarheid ligt, al is het juist dat Noord-Amerika voor dien steun den slechtsten vorm heeft gekozen.

HET SUEZKANAAL.

Terstond nadat de beslissing van de Amerikaansche regeering betreffende de passage-rechten voor het Panama-kanaal bekend was geworden, kwam het gerucht in de wereld, van een tarieven-oorlog door de directie van het Suez-kanaal als représaille maatregel begonnen. Aan dit gerucht werd de waarde ontnomen doordien dadelijk gewezen werd op de onlangs ingevoerde vermindering van dit tarief, hetgeen nu ten onrechte werd voorgesteld als een achteraf getroffen maatregel, èn op het onvermogen der directie om hierin een wijziging te brengen, zonder de algemeene vergadering der aandeelhouders gehoord te hebben. Toch heeft het geval vaster voet gegrepen, dan na deze toelichting te verwachten was en uit Washington wordt bericht, dat 't State Departement een mededeeling ter zake ontvangen zou hebben, daarom meenen wij goed te doen het volgende in herinnering te brengen. Het Suez-tarief is achtereenvolgens verminderd van 7.75 fr. in 1910 tot 7.25 in 1911, en 6.75 in 1912. Met 1 Jan. 1913 word het 6.25 fr. per ton. De bijzonder gunstige uitkomsten van 1911 zijn in de eerste maanden van 1912 bevestigd. 't Besluit der vermindering voor 1913 is genomen op de laatste Algem. verg. van 3 Juni j.l. te Parijs. Op den ingeslagen weg zal worden voortgegaan als het dividend het toelaat. Reeds in 1883 heeft de Lesseps de toezegging gedaan om, wanneer het dividend 25 percent overschrijdt, de doorvoerrechten te verminderen, om zoo ten slotte op 5 fr. per ton te komen

INGEZONDEN.

Militaire Tehuizen.

Naar aanleiding van den verkoop van Oranjebloemen voor de militaire tehuizen, is een geschil ontstaan over de vraag of de opbrengst inderdaad niet aan vele tehuizen onthouden zal worden, wanneer zij alleen ter beschikking wordt gesteld van die, welke de aanduiding Christelijk ten volle voeren.

Het Leger des Heils bezit vier teh. voor milit., verder heeft Tjimahi, Koeta Radja, Djokjakarta, Soerakarta er een, bovendien heeft deze laatste plaats nog een Neutraal milit. uitspanningslokaal. Aldus de Regeer. Almanak (1912. 2e deel, blz. 432), die niet altijd up to date is, en die onder 't hoofd „Milit. tehuizen" bijv. ook weer de instellingen van het L. d. H. niet vermeld (met goed zoeken vindt men die elders op blz. 387).

Wellicht bestaan er dus nog andere, misschien zijn er afgevallen, mogelijk behooren zij alle ook tot die, welke in den verkoop der Oranjebloem zijn begrepen. De Regeer. Alm. geeft met de bepaalde aanwijzing „Christelijk milit. tehuis" voor O.-Indië eigenlijk alleen dat te Batavia.

Zou Het Kol. Weekblad mij ruimte willen afstaan om belangstellend te vragen voor welke dezer tehuizen de ontvangen gelden bestemd zijn?

En zou het comité voor de Oranjebloem mij die inlichting willen verstrekken? Dan betuig ik voor het een en ander beleefd dank.

G. NYPELS.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Stroohoeden-nijverheid op de Antillen.

Hierover schrijft Neerlandia van September:

„Nu men tengevolge van den nood, die door mislukking van den oogst op de Ned. Antillen heerscht, weer maatregelen gaat nemen om door bevordering van de nijverheid het bestaan der bevolking gemakkelijker te maken, is het van belang eens in herinnering te brengen, dat het grootste deel der Curaçaosche stroohoeden niet naar Amsterdam gaat hoewel onze hoofdstad in rechtstreeksche stoomv.-verbinding met Willemstad staat, maar naar Londen, Berlijn en Weenen. Van daar krijgt Nederland zijn stroohoeden uit de eigen kolonie Curaçao. Is dat niet een zeer beschamend feit? En dat voor een land als Nederland, dat op het gebied van uitvoer van allerlei handelsartikelen een zoo voorname plaats inneemt. Waarom moeten wij de stroohoeden uit onze eigen kolonie zoo duur betalen? Omdat eerst de handelaars in Engeland, Duitschland en

STOOMKOFFIEBRANDERIJ
en THEEHANDEL
P. D. SCHILTE
32 Groenmarkt :-: DEN HAAG
Opgericht 1868 - Telefoon 2539.

HOTEL VAN ZEBEN - Café Restaurant,
Wagenstraat 44 TEL. 411. DEN HAAG.
LOGIES met ONTBIJT vanaf f 1.50, PLAT DU JOUR van 12-2 uur à f 0.50, DINERS vanaf f 0.80 en hooger van 4½-7½ uur. Restaurant à la Carte gedurende den geheelen dag.
Aanbevelend, v. ZEBEN.

PATISSERIE
D. W. VAN GEEST
Prins Hendrikstraat 78 - Teleph. 1851
SPECIAAL ADRES
INDISCHE SPEKKOEK

JAC. BLADERGROEN
PRINSESTRAAT 3 -:- DEN HAAG.
KANTOORBOEKHANDEL
Agentuur van J. C. König & Ebbhardt, Hannover.
Magazijn van TEEKENBEHOEFTEN.
VULPENHOUDERS.

VACANT

S. J. ROTTEVEEL,
Galileïstraat 58. — Telefoon 3197.
Koloniale waren, Comestibles.

S. P. VAN DER MAREL,
COPERNICUSSTRAAT 123. -:- hoek Beeklaan.
TELEFOON 9104Y.
HET ADRES voor KRUIDENIERSWAREN en COMESTIBLES.
5% dividend.

Frans van Wijk en Zonen,
24 Vlamingstraat,
:- DEN HAAG. -:
Huishoudelijke-, Keuken-, Badkamer-Inrichtingen.

M. VISSER v/h. A. J. RODBARD
Spuistraat 69 - 's-HAGE
Telefoon 5470.
FABRIEK EN MAGAZIJN VAN GOUDEN-, ZILVEREN EN DIAMANTWERKEN.
REPARATIE-INRICHTING.

Oostenrijk er aan moeten verdienen? Is dat niet de mijl op zevenen? vraagt de N. Ct.

Wat de hoeden-nijverheid voor de bevolking onzer Antillen waard is, heeft onlangs de Amigoe di Curaçao nog zoo nadrukkelijk gezegd:

„Wel is ook het geld, dat het havenbedrijf hier onder de menschen brengt, niet te onderschatten, maar de hoedenindustrie is ook vooral daarom van zoo groot belang voor onze kolonie, omdat daardoor juist het vrouwelijk deel onzer bevolking gebaat wordt, of met andere woorden juist dat deel, wat maar weinig voordeelen heeft van de scheepvaart en het havenbedrijf.

Daarom is deze tak van nijverheid van zulk een enorm gewicht en heeft recht op den grootsten steun van ons Gouvernement. Deze nijverheid is geroepen, om onze mindere bevolking uit den staat van voortdurende armoede en gebreklijden op te heffen."

Een nieuwe suikerleverende plant.

Een Argentijnsche natuuronderzoeker heeft een plant ontdekt, afkomstig uit Paraguay, die daar wordt genoemd „Caä Ehe" en waaraan de wetenschappelijke naam van Eupatorium Kebaudianum is gegeven. De inheemsche naam heeft de zeer wel passende beteekenis van suikergras. Deze kleine plant die een hoogte van 10 c.M. bereikt, groeit in de weilanden en aan de oevers van de Rio Anambal. Het kleinste stukje van dit gras in den mond gestoken, geeft een intens zoeten smaak, die wel een uur aanhoudt. Met enkele blaadjes maakt men een groote kop koffie zoet. De zoetmakende eigenschap van het sap van dit gras is veel sterker dan die van gewone suiker. De noodige onderzoekingen worden verricht om het daarheen te leiden, dat de „Caä Ehe" in wijderen kring in gebruik komt.

Verschillende onderzoekingen wijzen er op, dat het zoete bestanddeel, dat in de plant voorkomt, in beginsel overeenkomt met de suiker, die aangetroffen wordt in het zoethout. (Tijdschr. Nijv. en Landb. in N.-I. Juli 1912.)

Ambonsche schetsen.

Onder dit opschrift levert R. d. G. in No. 14 van het Weekblad voor Indië, een aardige bijdrage over het karakter en den levenswandel van den Christen-Ambonees, waaraan wij het volgende ontleenen:

Een Ambonnees is van nature zeer opgewekt. Zijn leven slijt hij op straat. Fluitend, met de handen in de zakken, den vuilen strooheod op den kroeskop, cadenceert mijnheer langs 's Heeren wegen. Evenals een straatjongen, is hij er als de kippen bij, zoodra er wat te hooren of te zien valt; hij interesseert zich voor alles. Zijn nieuwsgierigheid is onbegrensd en daar hij het Hollandsch genoegzaam machtig is, volgt hij de wandelende dames en heeren en geen woord van hun gesprek ontgaat hem. Volhardend, een betere zaak waardig, loopt hij, straat in, straat uit, een argeloos keuvelend paar na en verwonderen moet dit zich niet, indien het intieme gesprek later blijkt van algemeene bekendheid te zijn. Voor een Ambonnees blijft niets geheim. Zijn zwarte oogen loeren door reten en gaten, zijn ooren zijn voor alles geopend.

Zijn hartstocht uit zich vooral in zijn danslust. Hij is hartstochtelijk danseur. Elken avond, zonder fout, hoort men den tromslag van verre of nabij. Men danst tot in den ochtend — om den volgenden avond weer opnieuw te beginnen. Van de vermoeienissen rust men wel uit in de diensturen bij mijnheer en mevrouw. Wordt mijnheer boos — Jacob pakt zijn koffer. Geeft mevrouw een vermaning — Helena krijgt duldelooze hoofdpijnen. Beiden verdwijnen, zonder ooit weer terug te komen.

In het paradijs Ambon is het volstrekt niet noodig dat de Ambonnees arbeidt. Des morgens vroeg, wanneer het zonnelicht schijnt op de azuurblauwe baai en tinten van goud, van geel, van paars, van onbegrijpelijk prachtige kleurenmenging toovert op de nauw bewogen watervlakte; wanneer het zeewindje als over een spiegel laat glijden de „orang-baai" (prauwtjes); wanneer scholen vischjes hoog opspringen in dartelen levenslust en als een zilveren regen weer verdwijnen in de diepte, dan zet zich de Ambonnees aan de pier, die ver de zee inloopt. Hij ontsteekt dan zijn pijpje met de noodige zorg, maakt de hengelroede in orde en met een plons valt het aasje in het blauwe water.

Heeft mijnheer genoeg gevangen voor zijn maal, dan klopt hij zijn houten pijpje uit en met een morgengroet aan zijn collega's richt hij zich moeizaam op, de beenen nog stijf van de hurkende houding. Zijn dagtaak is voor heden afgeloopen. Thuis wacht moeder de vrouw hem op. Dampend staat op tafel een houten kom vol sagopap. Rechts op steekt de houten schepper in de stijve brij. En even nog neemt ze, voor den aanvang van het maal, de gouden vischjes in ontvangst, poft ze zoo, nog spartelend boven een houtvuurtje en warm, nog met de geur van zeelucht, legt ze deze toespijs op een palmblad naast den hoofdschotel. De Ambonnees smult.

Zijn sober maal is hem ruimschoots voldoende. Als hij de maag slechts genoegzaam gevuld heeft en tot versnapering nog zijn slokje sagowijn krijgt voelt hij zich tevreden. Buiten, onder de palmboomen, waar de grond zwart en drassig is, omdat nooit de zonnestralen er door dringen, schudt moeder het restant van het maal uit en met een stuk brandhout begint ze te kloppen, tot op dit signaal van achter boomstammen en struikgewas varkens, de trouwe huisgenooten, te voorschijn komen en in gulzig slobberen alles doen verdwijnen.

De bevordering der katoen-cultuur.

Het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel heeft uitgegeven een overzicht van hetgeen werd verricht ter bevordering van de katoencultuur in Nederlandsch-Oost-Indië in 1911.

In een voorwoord tot deze uitgave zegt Dr. J. van Breda de Haan, inspecteur van den Inlandschen landbouw:

„In de volgende bladzijden wordt een overzicht gegeven van de maatregelen, in 1911 genomen ter bevordering van de katoencultuur in Ned.-Oost-Indië. Het voornaamste deel werd wel is waar bekostigd door de Regeering, maar tevens werd voor een niet onaanzienlijk bedrag steun verleend van particuliere zijde. Door de Factorij der Nederlandsche Handel-Maatschappij werd toch een bedrag van ƒ 7000 ter beschikking der Regeering gesteld ten behoeve der katoen-proefnemingen in de residentie Palembang, terwijl nog in den loop van dit jaar de toezegging werd ontvangen, dat ook voor 1912 een zelfde bedrag zoude beschikbaar gesteld worden.

Tevens mag hier bij vermeld worden, dat ook van Regeeringswege, toen het besluit was genomen de proefnemingen ten behoeve der katoencultuur voorshands te bestendigen, de beschikbaar gestelde bedragen dusdanig werden verhoogd, dat de proefnemingen op uitgebreider schaal kunnen worden voortgezet. Thans zal ook, meer dan tot dusverre het geval was, aandacht besteed kunnen worden aan de wetenschappelijke vraagstukken op het gebied der katoencultuur.

In 1911 werd ten behoeve dezer onderzoekingen een der botanische assistenten van het Proefstation voor Rijst, c. a. Dr. P. van der Elst, tijdelijk te Moeara-Enim gedetacheerd, terwijl voor de komende jaren maatregelen werden genomen, dat bij voortduring een botanicus te Moeara-Enim zoude verblijven.

Voorts werd door de Regeering een bedrag van ƒ 10.000 ter beschikking gesteld tot het oprichten van een eenvoudig laboratorium te Moeara-Enim en door de medewerking van het Dep. van B. O. W. eenige ongebruikte militaire woningen en het vroegere kampement te Lahat overgebracht naar Moeara Enim, teneinde aldaar te dienen tot huisvesting van het personeel aan de katoenproeven verbonden.

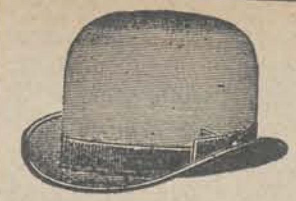
Dank zij deze verschillende beschikkingen, kon aan de maatregelen ter bevordering der katoencultuur een zeer gewenschte uitbreiding gegeven worden. Tevens werd daardoor getuigenis afgelegd van de groote belangstelling, die deze cultuur, niet alleen van Regeeringszijde, maar ook van de zijde van andere lichamen, geïnteresseerd bij de Ned.-Indische cultures, ondervindt.

Ten slotte mag nog vermeld worden, dat op de Vezeltentoonstelling, in dit jaar te Soerabaja gehouden, aan de katoencultuur een ruime plaats werd ingeruimd. Ook op het Vezelcongres kwam deze cultuur ter sprake. Aangezien eerlang een afzonderlijk verslag van het aldaar verhandelde zal verschijnen, moge voor verdere bijzonderheden naar deze aanstaande publicatie verwezen worden.

D. J. G. van Setten geeft een overzicht van de proeven in de residentie Palembang, Dr. P. v. d. Elst brengt een verslag van het onderzoek naar de ziekten en plagen der katoen in bovengenoemde residentie en van een onderzoek naar den stand der katoencultuur in de residentie Djambi. Dr. P. van der Elst schrijft over selecten der Inlandsche katoen. Dr. J. van Breda de Haan, geeft verslagen over proefnemingen met katoen in de residentie Benkoelen en in het Oosten van den archipel.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 35: De Panama-ziekte der bacoven in Suriname, door A. W. Drost, besproken door Dr. J. Dekker.— De aftapping van den bolletrieboom, door J. W. Gonggrijp. — Mededeelingen van het Deli-Proefstation te Medan, door P. Hondius Wz. — Bericht omtrent de Gouvernements-

HOEDEN EN PETTEN
A. J. KÖNIG,
Schoolstraat 26.
Ruime sorteering in alle prijzen.

P. J. VAN LEEUWEN & ZOON,
VEENESTRAAT 41, WEIMARSTRAAT 4b, hoek Koningsplein.
Kantoorbenoodigdheden, Luxeartikelen, Lederwaren.
Speciaal adres der meest gerenommeerde VULPENHOUDERS.

Hotel-Pension INSULINDE.
Pension- en Hotel-verblijf,
Bankaplein 2, Tel. Int. 1486,
DEN HAAG - (HOLLAND).

W. P. VAN BERGEN HENEGOUWEN.
STRIJKINSTRUMENTEN in ruime keuze.
Vertegenwoordiger van:
W. E. HILL & SONS - London.
ANNA PAULOWNASTRAAT 41 - HAAG.

RIPPEN
PIANOHANDEL
PIET HEINSTRAAT 42
ELANDSTR. 17 TEL. 4683
VERHUREN STEMMEN

Dames- en Heeren-Mode-Artikelen.
VAN BOMMEL,
VLAMINGSTRAAT 8—10 - Telef. 5501.
Handschoenen.

HUTKOFFERS en DEKSTOELEN.
PERRY & Co. 20 HOOGSTRAAT :- DEN HAAG. -:

NEDERLANDSCH-INDISCH
ADMINISTRATIE-KANTOOR EN HULPBANK.
's-Gravenhage — Kortenaerkade 10.
CREDIET- en BANKZAKEN.
LEVENS- en BRAND-VERZEKERINGEN.
ADMINISTRATIËN.

kinaonderneming over het 2e kwartaal 1912. — Fabrieksresultaten van een aantal Java-suikerfabrieken gedurende den oogst 1911, door H. C. Prinsen Geerligs. — Soekaboemische Landbouwvereeniging. — De Java-planters en de werkvolk quaestie. — Centrale kas ten behoeve van het volkscredietwezen. — Jaarverslag van het Koloniaal Museum (verv.). — Kultuurberichten (De suikercampagne op Java. — Rietbranden in de Vorstenlanden. — De katoenkultuur en andere kultures in Djambi. Enz.). — Kleine mededeelingen. — Verkeerswezen. — Financiëele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Jaarverslagen van Musea.

Verschenen is het verslag over het jaar 1911 van het Museum voor land- en volkenkunde en maritiem museum „Prins Hendrik" te Rotterdam, opgemaakt door den directeur, Joh. F. Snelleman, en het verslag over het tijdvak 1 Oct. 1910 tot 30 Sept. 1911 van 's Rijks Ethnographisch Museum te Leiden, van de hand van den directeur dr. H H. Juynboll. Beide verslagen bevatten mededeelingen over den Oost-Indischen Archipel. Het eerste geeft ook een afbeelding van een Waroega of steenen lijkbus, eertijds in de Minahassa (N.-Celebes) in gebruik. Deze waroega ontving het museum ten geschenke van den heer T. F. Viersen en wordt als volgt beschreven: Op een kwadraat, met zijden van ongeveer 50 c.M. verheft zich het voorwerp tot een hoogte van 1,26 M., de wanden staan bijna loodrecht en zijn zeer dik, zoodat de binnenruimte van de uit één stuk gehouwen urn betrekkelijk klein is. Zij wordt gedekt door een overstekend, dakvormig deksel, dat de hoogte van het geheele voorwerp brengt tot 1.91 M. en het totaal gewicht tot 520 Kilo. Op urn en deksel vindt men ingebeitelde versieringen aangebracht van draken, met geopenden muil.

De waroega, onder welken naam de toestel ginds bekend is, was vermoedelijk een familiegraf. „De eerste uit zijn gezin, welke hem in den dood volgde werd boven op hem gedrukt totdat de pot vol was", aldus leest men in eene beschrijving dezer voormalige lijkbezorging. In de urn, die de Sarasin's indertijd van Celebes medebrachten, en waarvoor zij ƒ400 betaalden, bevonden zich de beenderen van negen personen.

Ter plaatse, waar de urn gevonden werd, was zij gedeeltelijk in den grond gezonken, en, volgens de berichten, is deze stand, waardoor de urn veel kleiner schijnt dan zij is, de gebruikelijke.

Oost-Indische Cultures.

Van Dr. K. W. van Gorkom's Oost-Indische cultures, opnieuw uitgegeven onder redactie van H. C. Prinsen Geerligs, zijn opnieuw twee afleveringen verschenen. Afl. 21 handelt over cacao; afl. 22 over knol- en wortelgewassen.

Leeszaal HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 tot 6 uur 's namiddags:

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bat. Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en Trou, Vrede door Recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, De Boodschapper, Revue économique, Indische Gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Nederl. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, La Gazette de Hollande, Ned. Staatscrt.

En tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 7 Augustus 1912; De Locomotief t/m 6 idem; Het Soer. Handelsblad t/m idem; De Sumatrapost t/m 9 idem; De Sumatrapost t/m 9 idem; De Sumatrabode t/m 7 idem; Tjahaja Sumatra t/m idem; De Indische Mercuur no. 36; Weekblad voor Indië no. 16; De Indische Gids afl. September; Handelsberichten v. h. Min. v. Landbouw.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dagel. Bestuur der Vereen.:

De **maandelijksche samenkomst** van het *Dagelijksch Bestuur* der Vereeniging en de *Redactie-Commissie* van **Het Koloniaal Weekblad** zal plaats hebben op **Donderdag den 19en Sept. 1912**, ten **8½ ure n.m.**, *Heulstraat 17, den Haag.*

Alle belangstellenden zijn hartelijk welkom.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 3 Aug. 1912. No. 62.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den onderwijzer J. van der Linden en aan den commies R. D. de Weerd.

Ontslagen: op verzoek eervol de verpleegster mej. B. C. Rouwen; de onderopzichter H. A. Schilling; de onderwijzer J. Rumokoi.

Benoemd: tot leerares te Semarang Mej. A. J. A. von Wolzogen Kühr; tot architect N. Christiaans, tot adspirant-controleur Ch. O. van der Plas, S. Bastiaans, F. Dersjant, H. G. F. van Huls en D. C. A. Lugt Wzn.; tot leeraar te Batavia Dr. E. Ch. de Vries; tot 2en comm. R. B. Beeuwkes.

Gesteld: ter beschikking van den Directeur van B. O. W., Mr. G. F. A. Mullemeister.

Benoemd: tot wedana van Tjongkrep Raden Soetedjo; van Koetowinangoen Raden Reksodiredjo; van Kaloran Mas Sastroredjo.

Overgeplaatst: naar Bindjai de onderwijzer J. H. Apetz; naar Lasem de idem A. J. Mook;

Benoemd: bij de S.S. op Java tot machinist J. F. de Jong; tot 1en klerk te Malang V. Ch. v. d. Broek.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan de onderluitenants Th. Sterk, J. Kippers en A. Spruyt.

Ontslagen: op verzoek eervol de off. v. gezondh. Dr. F. Reiseger; de kap. der inf. W. J. H. E. Stuijver; de 1e luit. der inf. R. Th. Schmiedeman.

Bevorderd: tot off. v. gezondh. 1e kl. Dr. J. H. E. van Hunsel; tot kap.-kwartierm. J. E. Elshout; tot 1en luit.-kwartiermeester J. Fransbergen.

Overgeplaatst: naar Menado de 1e luit. E. F. W. C. Staudenmaijer; naar Fort de Kock de 1e luit.-adjudant D. van Schreven; naar Koeala Simpang de 1e luit. J. J. Akkersdijk; naar Koeta Tjané de kapt. C. A. Hemmes; naar Timor Koepang de 2e luit. R. H. Raadsveld; naar Badjawa de 1e luit. L. J. M. Koremans; bij het 9e bat. de kapt. G. W. Mazee; bij het 3e bat. de 1e luit. C. Hillebron; naar Atjeh de 1e luit. J. P. Wissema; naar Timor de 1e luit. L. H. F. van Driel.

Geplaatst: bij het 20e bat. de 1e luit. O. v. Teijn.

Uit de Javasche Courant van 6 Aug. 1912. No. 63.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den ass.-resident M. C. Schadée en aan den contr. N. H. Veenstra.

Ontslagen: op verzoek eervol de commies W. Stemmerik; de algemeene ontvanger D. E. Bruins; de topograaf W. van den Bos; de klerk V. E. C. van Haarsen.

Benoemd: tot ass.-resident van Makassar J. W. Meerburg; van Pontianak E. L. M. Kühr; tot alg. ontvanger J. A. H. van Rhee; tot hulpprediker te Maoembi H. J. ten Cate.

Geplaatst: in de residentie Bali en Lombok de controleur J. C. van der Meulen.

Benoemd: tot controleur in de residentie Palembang U. L. M. Clignett; tot onderwijzer 3de klasse te Soengailiat J. C. Stam.

Tijdelijk werkzaam gesteld: als onderwijzeres te Batavia Mevr. R. Vis geb. Bouwmeester.

Benoemd: tot machinist bij de S. S. op Java H. G. Hajema.

Militair Departement.

Verleend: 10 maanden verlof aan de hoofdverpleegster mej. H. J. Muller.

Ontslagen: op verzoek eervol de kapitein-kwartiermeester J. W. Visser; de schrijver eerste klasse I. J. Passawia.

Bevorderd: tot dirigeerend off. v. gezondh. 1e klasse J. Schijfsma; J. A. Tamson; Dr. T. Eernstman en Dr. F. W. van Haeften; tot majoor de kapitein der infanterie E. G. A. Slors; S. H. Schutstal van Woudenberg en J. J. M. Hageman.

Overgeplaatst: bij het wapen der infanterie de luit.-kolonel van den generalen Staf P. A. Mollinger; bij den generalen Staf de majoor S. H. Schutstal van Woudenberg.

Geplaatst: te Batavia de kapitein der artillerie J. B. van der Poll.

Verleend: 10 maanden verlof aan den 1en machinist bij de gouvernements-marine H. E. Meijer.

Vereeniging OOST en WEST
Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187**, zijn van **10—12** en van **2—4** uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat 56.**

Acht dames en één heer voor pianolessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Eng. taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Jonge Dame (diploma Zang en Muziek) voor hulp in huishouden en les geven aan kinderen.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Mal. taal.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee jonge dames voor Gouvernante naar Indië, waarvan eene H.-acte heeft.

Een juffrouw, oud 34 j., P. G., wenschtals kinderjuffrouw naar Indië te gaan, was reeds 2 jaar te Batavia als zoodanig werkzaam.

Twee dames v. vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Vijf jonge dames voor kinderjuffrouw naar Indië.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

Drie geg. Ond.-Officieren O.-I. L., waarvan één is gedipl. ziekenverpleger, voor eenig administratiewerk, geldinkasseeren, magazijnmeester.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Eene Dame v/h. geven v. lessen aan spraakgebrekkigen.

Twee geg. O.-I. mil. v. oppasser of magazijnknecht.

Een heer voor muzieklessen.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Twee bekw. linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Beschikb. voor de reis naar Indië vijf zeebaboes en 1 mannelijke Inlandsche bediende.

Eene officiersweduwe voor assistentie of besturing van eene huishouding.

☞ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; Voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belangh. worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage,	Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch.	gediplomeerd.
A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage,	Javaansch.	
D. A. P. KOK, Edisonstraat 58, 's-Hage,	Maleisch.	
W. F. H. EPKE, v. Slingelandtstraat 151, 's-Hage,	Javaansch.	
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden,	Javaansch.	

LEDEN die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag**, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Jaarverslag der Vereen. 1911, geldelijke verantwoording van het Hoofdbestuur over het jaar 1911, enz.**
en
Opgave van de Eereleden, de samenstelling der verschillende besturen en commissies.
Prijs: 1 exemplaar f 0.20 en f 0.03 frankeerkosten.

b. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 2.20** per **50 ex.,** plus 25 cent voor frankeerkosten.

c. Onze Oost II: **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 1.55** per **50 ex.,** plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17**, de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag**, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. **Onze West:**

I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;

II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

BOUWT
OP
„Oud-Wassenaer" - „Groot-Haesebroek",
„De Pauw" of „Backershaegen".

Inlichtingen te bekomen bij de bekende Kantoren.

WISBRUN & LIFFMANN.
VEENESTRAAT 35-37. Tel. 2503. DEN HAAG.
Dames Modeartikelen.
Zijden stoffen, Fluweelen, Kantstoffen. Alle soorten Garneeringen, enz.
Balartikelen.

GEBR. DE RIDDER
LEVERANCIERS VAN 1e KWALITEIT RUND-, KALFS-, LAMS- EN VARKENSVLEESCH.
Specialiteit in fijne WORST en VLEESCHWAREN
Geregelde bezorging door alle wijken van 's-Gravenhage, Scheveningen en Voorburg.
VALERIUSSTRAAT - hoek Duncklerstraat - DEN HAAG.
INTERC. TELEFOON 2848.

BURGERS VAN N.-I., WELKE IN NEDERLAND EEN TROPISCHE WARMTE IN HUN WOONHUIS WENSCHEN, SCHAFFEN ZICH AAN DE
HOEK's GASHAARDEN
HOOFDKANTOOR: PIET HEINSTRAAT 64, DEN HAAG.
VRAAGT CATALOGUS. :-: VRAAGT CATALOGUS.

VACANT

't HAAGSCH MODELHUIS
J. W. v. EDE v. d. PALS - v. Galenstraat 6 - Teleph. 1853
WONING-INRICHTINGEN
Behangen - Stoffeeren - Beddenmaken
SPECIALE INRICHTING
tot **verhuren** van **Woning-Inrichtingen**

MAISON DE BONNETERIE.

Leverancier van H.M. de Koningin

Tijdelijk HULPGEBOUW tegenover het Stadhuis DEN HAAG.

Grootst gesorteerde Magazijnen in elegante Dames- en Kinderconfectie.

N.V. DE HAAN's Bioscope-Theaters
„OLYMPIA-THEATER"
=o= ELITE BIOSCOPE =o=
PRINS HENDRIKPLEIN 3 - Telefoon 6295

ELKE WEEK
SCHITTEREND AFWISSELEND PROGRAMMA
Woensdag, Zaterdag en Zondag MATINÉE.
ENTRÉE: 50 en 25 Cent voor de MATINÉE'S, f 1.—, f 0.75, f 0.50 en f 0.30 voor de AVOND-VOORSTELLINGEN.

NEDERLANDSCHE ELECTRISCHE OXIGENOL of NATUUR WASCH-, BLEEK- en STRIJKINRICHTING
INGERICHT VOLGENS DE EISCHEN DES TIJDS
J. NIEUKERKE, van Diemenstraat 87.
OXIGENOL is zuurstof, vervangt CHLOOR.
Volgens Dr. FURNEÉ's Scheikundige verklaring geheel onschadelijk. Tast de Vezel van het te wasschen Goed niet aan. Ook niet schadelijk voor Gekleurde of Witte Goederen.
Apreteeren van alle soorten GORDIJNEN. Wasschen van DEKENS en SPREIEN.

MAGAZIJN „CONFIDENTIA" H. F. HOOSEMANS - Tel. 1852
PRINS HENDRIKSTRAAT 41, DEN HAAG.
HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN. — SPECIAAL MAGAZIJN VOOR DE INDIËN.
GRATIS VERPAKKING MET GARANTIE.

Maison Spéciale de Trousseaux et Layettes
Noordeinde 6 vis à vis Plaats **BERNARD DRABBE** DEN HAAG Telefoon 2162.
Specialiteit **Indische Uitrustingen**
Dunne Lingerie's, Katoenen Damast Tafelgoed, Bedlakens, Sloopen en Goelings in gegarandeerde Indische Maten :-:
BOEKJES MET VOLLEDIGE OPGAVE GRATIS

WAT
brengt ieders belang mede bij de aanschaffing van HEEREN- en KINDERKLEEDING?
DAT
men onberispelijke coupe, soliede stoffen en prima afwerking
KRIJGT VOOR DEN LAAGSTEN PRIJS.
HET AANGEWEZEN ADRES DAARVOOR IS EN BLIJFT
LIJNKAMP's KLEEDINGMAGAZIJN
GROENMARKT, HOEK NIEUWSTRAAT, TEGENOVER HET STADHUIS.

HOTEL-RESTAURANT
SANTOSA.
Telefoon 1896. - 's-GRAVENHAGE.

Indisch Restaurant PIEPER BAARS
PRINS HENDRIKPLEIN 3a 3b, 4.
Plat du Jours vanaf *f* 0.80.
Diners vanaf *f* 1.—.
Uitzending van alle gerechten en Diners.
Aanbevelend:
L. HANNEMANN, Eigenaar.

Flanel f 5.70 f 6.90 f 7.80
— per stukje van 30 El. —
GRASLINNEN
85 c.M. f 11.95 per 60 El; 135 c.M br. f 14.10; 150 c.M. f 15.10; 162 c.M. f 16.20; 184 c.M. f 18.40 per 42 El.
Grasl. ook per half stukje verkrijgbaar.
Bij elk stukje Flanel of Graslinnen ontvangt men GRATIS 10 El Mousseline of 4½ El Laken (2 el breed) voor Japon. — — — — —
VRAAGT STALEN EN OVERTUIGT U.
H. BONEFAAS - DEN HAAG
-:- BEEKLAAN 466. -:-
LINNENFABRIEK — EXPORT.

GROBBE = COMESTIBLES.
Bankastraat - Fr. Hendriklaan - Theresiastraat.

A. VAN MEURS v/h. R. TUIJT
Piet Heinstraat 18 : : 's-GRAVENHAGE
TELEFOON 1784
COMPLETE MEUBILEERING
BEHANGERIJ - DECORATEUR
BEDDENMAKERIJ - STOFFEERDERIJ
en VERHUIZINGEN.

GALERIES MODERNES
I. DE VRIES
Hoogstraat 4 - Telef. 815
DEN HAAG,
is het ruim ***gesorteerdste*** en beslist ***goedkoopste*** adres hier ter plaatse voor het aanschaffen van Ongegarneerde en Gegarneerde Dameshoeden.
Enorme keuze in FANTASIES, VEEREN, BLOEMEN, ZIJDEN en FLUWEELEN LINTEN, Enz. Enz.
I. DE VRIES - Hoogstraat 4.

Indisch Restaurant
Vereeniging „OOST EN WEST"
LAAN v. MEERDERVOORT 187
Telephoon 2655.
INDISCHE KOKKIE
GROOTE VERSCHEIDENHEID VAN
OOSTERSCHE GERECHTEN.
ZORGZAME EN ZINDELIJKE BEREIDING VERZEKERD. BILLIJK TARIEF.
TJOBALAH SATOE KALI, TEMTOENANTI DATANG KEMBALI
Plat du Jour à f 1.50.
Diners vanaf f 1.75.
Uitzending van allerlei Schotels en Gebakken met verhooging van : : bezorgloon. : :

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor de noodlijdenden op Bonaire en Aruba de som van f ....

NAAM: WOONPLAATS:

....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

O. C. L. VOSVELD, Opticien, Hof-, Rijks- en Gemeenteleverancier - KORTE POTEN 42. - Telefoon 3957 - 's-GRAVENHAGE.

GELIEVE S.V.P. OP NAAM EN WOONPLAATS TE LETTEN.

Specialiteit in Gouden Brillen en Pincenez, Barometers, Thermometers, Veld-, Theater- en Marinekijkers, Breukbanden, Buikbanden en verdere instrumenten. — Maatnemen en aanleggen v. Dames geschiedt door vrouwelijke behandeling.

Specialiteit in ANATOMISCHE MODELLEN.

A. A. BOLT = CONFISEUR PATISSIER

HOFLEVERANCIER.

BANKASTRAAT 4c, 4d, 4e, 4f -:- 's-GRAVENHAGE.

ECHTE INDISCHE SPEKKOEK.

Ook verkrijgbaar in „BOEATAN", Heulstraat 19.

Firma J. M. J. VAN WIELIK,

Noordeinde 9 en Hartogstraat 1,

LEVERANCIERS VAN

BINNEN- EN BUITENLANDSCHE DECORATIËN EN ORDELINTEN

's-GRAVENHAGE.

VACANT

Voor verzendingen aan particulieren (ook ter gelegenheid van het St. Nicolaasfeest) naar Oost- en West-Indië van

ECHTE HAAGSCHE HOPJES, CHOCOLADE, EXTRA FIJNE BONBONS, KOEK, BANKET ENZ.

richte men zijne bestellingen aan

J. A. KRUL, Confiserie, Chocolaterie Royale,

DEN HAAG, 44 Noordeinde 44.

Fournisseurs de S. M. la Reine. Fournisseurs de S. M. la Reine Mère.

Specialité de SOIERIES.

Lainages, Cotons, Dentelles.

ROBES MI-CONFECTIONNÉES, Dentelles de Bruxelles Véritables.

Téléphone 2155.

Maison de Nouveautés

Compagnie Lyonnaise

9 Kneuterdijk

LA HAYE.

Weekblad voor Indië

onder Hoofdredactie van

M. VAN GEUNS, te SOERABAJA

Prijs per 3 maanden f 2.50

Men kan zich abonneeren bij den agent voor Nederland: Uitgevers Maatsch. „Het Gemeenschappelijk belang" Nieuwe Molstraat 20, DEN HAAG

NEDERLANDSCHE VEGETARIERSBOND.

Secretariaat, Brochurenhandel en Vegetarisch Bureau:

HEEMRAADSINGEL 217B :: ROTTERDAM,

waar alle inlichtingen over Vegetarisme, den Bond en zijn streven gaarne worden verstrekt en alle drukwerken te verkrijgen zijn.

LIJSTEN VAN BOEKEN GRATIS.

Leest het maandelijksch orgaan „VEGETARISCHE BODE" onder redactie van FELIX ORTT; abonnementsprijs f 2.— p. jaar.

Bekroond propagandageschrift, franco per post f 0.06. — ORTT, Brieven over gezondheid, franco per post f 0.12. — DR. ANNA KINGSFORD, Ware voeding, franco per post f 0.80. — Vegetarisme een economische noodzakelijkheid, franco per post f 0.94. —

KOOKBOEKEN franco per post f 0.17 en f 0.95.

Vraagt voedingsmiddelen gesteld onder toezicht van den Nederlandschen Vegetariërsbond. — Dit geeft afdoende waarborgen.

Het Weekblad voor den Handeldrijvenden en Industrieelen Middenstand,

:- verschijnt in 4 verschillende édities. -:

Welk vakblad heeft de meeste annonces en wordt derhalve het best gelezen?

Vraag proefnr. (maar vergeet niet uw bedrijf, opdat de voor U bestemde editie worde gezonden) en oordeel zelf.

Amstel 18, Amsterdam.